

Anno/Anul XX. N. 234. Dicembre/Decembrie 1991

EUROPA SI NEAMUL ROMANESC

FOAIA MISCARII ROMÂNE PENTRU UNITATEA EUROPEI

Mensile. Spedizione abb. postale Gruppo III 70% - 00187 Roma, Foro Traiano 1/A, Tel.(06)679.77.85

MOLDOVA INDEPENDENTĂ ÎȘI ALEGE PREȘEDINTELE

Colosul sovietic se destramă. Ideologia minciunii și forța armelor nu mai sunt în stare să țină unite cu forța națiuni ce aparțin unor rase atât de diverse. În ciuda eforturilor făcute de Președintele Gorbaciov de a salva ceea ce se mai poate salva, popoarele își spun cuvântul cu tot mai mult curaj și hotărâre. La începutul acestei luni de decembrie 1991, republicile slave ale Rusiei, Ucrainei și Bielorusiei au format o uniune de state independente. Ce va însemna asta se va vedea. Deocamdată este clar că sângele apă nu se face și că Slavii se recunosc frați între ei. Probabil la fel și popoarele din republicile musulmane.

Componenta latină a destrămatului imperiu sovietic comunist, românimea din Basarabia și Bucovina de Nord și-a păstrat cu eroism identitatea și personalitatea. De aceea, când a fost posibil, ea și-a afirmat propria personalitate și dorința de libertate. La 23 iunie 1990, Moldova românească de dincolo de Prut s-a declarat suverană, iar la 27 august 1991 Parlamentul de la Chișinău a proclamat independența Republicii Moldova. Urmau să aibă loc alegerile libere prezidențiale.

Au fost programate pentru 8 decembrie. În joc intrau mai multe curente: Frontul Național cerea unirea cu România, minoritățile rusă și găgăuză - aduse aci de comuniștii ruși - militau pentru rămânerea în Uniune sau pentru constituirea unor republici ale lor, iar curentul Președintelui Mircea Snegur cerea independența. În ciuda intimidărilor venite din partea Armatei a paisprezecea de la Odesa și a distribuirii de afișe ce sfătuiau populația să nu se prezinte la alegeri, din cei peste 4,6 milioane de locuitori, circa două milioane și jumătate s-au prezentat la vot și au dat preferința lor cu conștiință națională și responsabilitate istorică. Ei au confirmat pe Mircea Snegur, deja numit președinte de Parlament

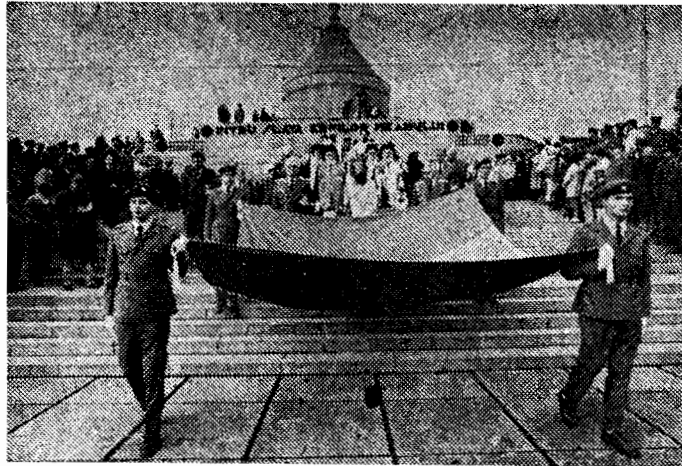
Noului președinte al celei de a doua Republici românești independente și guvernului său i se prezintă o serie de probleme foarte delicate. Pe teritoriul țării se mai află încă armată rusească, o parte din teritoriile românești se află înglobate în Ucraina, Rușii și Găgăuzii constituie o notă discordantă. Dar dreptatea este de partea Românilor și deci a președintelui ales. Istoria va fi de partea lor. Le urăm succes în repararea a ceea ce pactul Ribbentrop-Molotov a creat în mod abuziv în 1940. Europa ne așteaptă. Curaj!

EUROPAEUS

Eroul necunoscut s-a întors la București

În zi de sfârșit de octombrie 1991, la Mausoleul Eroilor din Mărășești a avut loc ceremonia ridicării osemintelelor Eroului Necunoscut, spre a fi purtate în Capitală. Festivitatea a fost impresionantă: un pumn de oase, rămășițe pământești ale tânărului erou, au fost luate din sicriul cel vechi mucegăit și puse în unul nou, de către un ofițer superior. Slujba, la care a cântat un cor de seminariști, a fost divină. Apoi, plecarea.

Pe parcurs, spontane manifestări de cinstire și onor. La Focșani, Eroul a fost salutat de comandantul garnizoanei locale, împreună cu cel mai vârstnic veteran de război din zonă. La Tâmboiești, Slobozia Bradului, Râmnicu Sărat, Buzău, Mizil, de-a lungul străzilor, copiii, elevi, tineri și bătrâni i-au ieșit în întâmpinare cu preoți, învățători, autorități locale și flori, multe flori, lumânări aprinse și salve de tun. La catedrala din Ploiești, o impunătoare mulțime și mulți preoți au ridicat rugă pentru sufletul adormitului. A doua zi, 26 oct., solemnul cortegiu a trecut prin Băneasa, pe la Arcul de Triumf și a ajuns la Parcul Carol.

Plecarea de la Mărășești

Sîmbătă 26 oct, la prânz. Sicriul este coborât de pe afetul de tun și depus pe un catafalc alb. Se intonează Imnul Eroilor și Imnul de Stat. Pe sicriu se așterne tricolorul. Înălților demnitari, în frunte cu Președintele țării și slujitorilor li se oferă lumânări aprinse. Vorbește generalul în rez. veteranul Titus Gârbea. Președintele Iliescu ia cuvântul și vorbește de reconciliere națională. Slujba ortodoxă este urmărită cu sfințenie. Apoi coborârea sicriului în mormânt, peste care se așează săculețe cu pământ

sfințit din toate provinciile românești, inclusiv Basarabia. Prea Fericitul Teoctist, Patriarh al țării, stropește sicriul cu vin amestecat cu untdelemn, cum cere datina străbună. De acum Eroul nostru necunoscut s-a întors acasă.

Un orfan, fiu al regimentului, aprinde candela eternă. Un gest ce vrea să lege eroismul străbunilor de cel al eroilor de azi, dar nu oricum, ci în lumina credinței înnoitoare și a speranței ferme într-un viitor mai bun pentru Neamul românesc.

REDACTIA

PENTRU O JUSTIȚIE INDEPENDENTĂ, CINSTITĂ, ROMÂNEASCĂ

de NICOLAE BACIU

Într-o serie de articole m-am ocupat de *Noua Constituție pentru România*, după dorința comunismului și a odiosului regim sovietic de 45 de ani. În cadrul acestor articole, intitulate «Comentarii - discuții - sugestii», am schițat unele din problemele legate de viitoarea Constituție și mi-am exprimat punctul de vedere strict personal.

În articolul de față, aș fi dorit să discut problema capitală legată de «Organizarea judecătorească», dat fiind că «Puterea judecătorească» este a treia putere în Stat, după cea legislativă și cea executivă.

Dar înainte de a începe această discuție, trebuie să precizez că în primul meu articol am trimis și «Declarația drepturilor omului», care consideram că trebuie să facă parte, în mod imperios, din preambulului noii Constituții. Textul meu era în franțuzește, reprodus din Constituția Franceză din 19 aprilie 1946, dar nu a fost publicat. Cum Declarația Drepturilor omului este parte esențială și integrantă din Constituție și fără ea nu putem trata despre justiție, sunt obligat să o redau aici, tot în textul francez.

*

«Constituția României, după lichidarea nefastului regim comunist, proclamă din nou că fiecare ființă umană posedă drepturi inalienabile și sfinte, ce nici o lege și nimeni nu le poate atinge și deci ele vor figura în preambulul, în fruntea noii Constituții».

«Constituția garantează la toți locuitorii țării românești exercițiul individual sau colectiv al libertăților și drepturilor mai jos enumerate:

*

I — Des libertés

Art. 1er. Tous les hommes naissent et demeurent libres et égaux devant la loi.

La loi garantit à la femme, dans tous les domaines, des droits égaux à ceux de l'homme.

2. Le principe de toute souveraineté réside essentiellement dans le peuple. Nul corps, nul individu ne peut exercer d'autorité qui n'en émane expressément.

La loi est l'expression de la volonté nationale. Elle est la même pour tous, soit qu'elle protège, soit qu'elle punisse, soit qu'elle oblige. Cette volonté s'exprime par les représentants élus du peuple.

3. La liberté est la faculté de faire tout ce qui ne porte pas atteinte aux droits d'autrui. Les conditions d'exercice de la liberté sont définies par la loi.

Nul ne peut être contraint de faire ce que la loi n'ordonne pas.

4. La loi garantit l'exercice légal pour tous des libertés et droits énoncés dans le présent titre ; elle ne saurait y porter atteinte.

5. Tout homme a le droit de se fixer en tout lieu et de se déplacer librement.

6. Tout homme persécuté en violation des libertés et droits garantis par la présente déclaration a droit d'asile sur les territoires de la République.

7. Le domicile est inviolable. Nulle perquisition ne peut avoir lieu qu'en vertu de la loi, sur un ordre écrit émanant de l'autorité judiciaire.

8. Le secret de toute correspondance est inviolable. Il ne peut y être porté atteinte qu'en vertu de la loi, sur une décision spéciale émanant de l'autorité judiciaire.

9. Nul ne peut être poursuivi, arrêté ou détenu que dans les cas déterminés par la loi et selon les formes qu'elle a prescrites.

Nul ne peut être maintenu en détention s'il n'a comparu dans les quarante-huit heures devant un juge appelé à statuer sur la légalité de l'arrestation et si ce juge n'a confirmé, chaque mois, la détention par décision motivée.

Toute rigueur ou contrainte qui n'est pas nécessaire pour appréhender une personne ou la maintenir en détention ainsi que toute pression morale ou brutalité physique, notamment pendant l'interrogatoire, sont interdites.

Ceux qui sollicitent, rédigent, signent, exécutent ou font exécuter des actes en violation de ces règles engagent leur responsabilité personnelle. Ils seront punis.

10. La loi ne peut avoir d'effet rétroactif. Nul ne peut être jugé et puni qu'en vertu d'une loi promulguée et publiée antérieurement au fait punissable.

Tout prévenu est présumé innocent jusqu'à ce qu'il ait été déclaré coupable.

Nul ne peut être puni deux fois pour le même fait.

Les peines sont personnelles et proportionnées à la gravité de l'infraction. Les peines privatives ou restrictives de liberté doivent tendre à la rééducation du coupable. Tout traitement qui aggrave la

peine également applicable engage la responsabilité personnelle de ses auteurs.

11. La loi assure à tous les hommes le droit de se faire rendre justice et l'insuffisance des ressources ne saurait y faire obstacle.

12. En matière pénale, l'identité des juridictions dans le cadre du même territoire est garantie à tous les habitants.

13. Nul ne peut être inquiété en raison de ses origines, de ses opinions ou croyances en matière religieuse, philosophique ou politique.

La liberté de conscience et des cultes est garantie par la neutralité de l'Etat à l'égard de toutes les croyances et de tous les cultes. Elle est garantie notamment par la séparation des Eglises et de l'Etat, ainsi que par la laïcité des pouvoirs et de l'enseignement publics.

14. Tout homme est libre de parler, d'écrire, d'imprimer, de publier ; il peut, soit par la voie de la presse, soit de tout autre manière, exprimer, diffuser et défendre toute opinion dans la mesure où il n'abuse pas de ce droit, notamment pour violer les libertés garanties par la présente déclaration ou porter atteinte à la réputation d'autrui.

Aucune manifestation d'opinion ne peut être imposée.

15. Chacun a le droit d'adresser une pétition écrite aux pouvoirs publics afin de provoquer l'examen de problèmes d'intérêt individuel ou collectif.

16. Le droit de défiler librement sur la voie publique et le droit de réunion sont garantis à tous.

17. Tous les hommes ont le droit de s'associer librement à moins que leur association ne porte ou ne tende à porter atteinte aux libertés garanties par la présente déclaration.

Nul ne peut être contraint de s'affilier à une association.

18. L'accès aux fonctions publiques est, sans autres conditions que celles des capacités, des aptitudes et des talents, ouvert à tous ressortissant de l'Union française jouissant des droits politiques attachés par la présente Constitution à la qualité de citoyen.

L'accès à tous les professions, places et emplois privés est ouvert dans les mêmes conditions à tout ressortissant.

A égalité de travail, de fonction, de grade, de catégorie, de responsabilités, chacun a droit à égalité de situation matérielle et morale.

19. L'exercice des droits garantis par la présente déclaration ne peut être suspendu.

Toutefois, lorsque, dans les conditions déterminées par la présente Constitution, la République est proclamée en danger, les droits énoncés dans les articles 5, 8, 14 (alinéa premier) et 16 peuvent être suspendus dans les limites et les formes déterminées par la loi.

Cette mesure ne saurait être prise pour une durée supérieure à six mois ; elle peut être renouvelée dans les mêmes formes.

Quiconque en aura abusé pour porter arbitrairement préjudice aux droits matériels ou moraux d'autrui engagera sa responsabilité personnelle.

Au terme de la période d'exception, quiconque se jugera lésé arbitrairement dans sa personne ou dans ses biens pourra réclamer réparation morale ou matérielle devant les tribunaux.

20. La garantie des droits de l'homme et du citoyen nécessite une force publique ; cette force, instituée pour l'avantage de tous et non pour l'utilité particulière de ceux à qui elle est confiée, doit rester en permanence au service du peuple souverain.

21. Quand le Gouvernement viole les libertés et les droits garantis par la Constitution, la résistance sous toutes ses formes est le plus sacré des droits et le plus impérieux des devoirs.

II — Des droits sociaux et économiques

22. Tout être humain possède, à l'égard de la Société, les droits qui garantissent, dans l'intégrité et la dignité de sa personne, son plein développement physique, intellectuel et moral.

La loi organise l'exercice de ces droits.

23. La protection de la santé dès la conception, le bénéfice de toutes les mesures d'hygiène et de tous les soins que permet la science sont garantis à tous et assurés par la Nation.

24. La Nation garantit à la famille les conditions nécessaires à son libre développement.

Elle protège également toutes les mères et tous les enfants par une législation et des institutions sociales appropriées.

Elle garantit à la femme l'exercice de ses fonctions de citoyenne et de travailleuse dans des conditions qui lui permettent de remplir son rôle de mère et sa mission sociale.

25. La culture la plus large doit être offerte à tous sans autre limitation que les aptitudes de chacun. Tout enfant a droit à l'instruction et à l'éducation dans le respect de la liberté.

L'organisation de l'enseignement public à tous les degrés est un devoir de l'Etat. Cet enseignement doit être gratuit et rendu accessible à tous par une aide matérielle à ceux qui, sans elle, ne pourraient poursuivre leurs études.

26. Tout homme a le devoir de travailler et le droit d'obtenir un emploi.

Nul ne peut, dans son emploi, être lésé en raison de ses origines, de ses opinions ou de ses croyances.

27. La durée et les conditions du travail ne doivent porter atteinte ni à la santé, ni à la dignité, ni à la vie familiale du travailleur.

Les adolescents ne doivent pas être astreints à un travail qui compromette leur développement physique, intellectuel ou moral. Ils ont droit à la formation professionnelle.

28. Hommes et femmes ont droit à une juste rémunération selon la qualité et la quantité de leur travail, en tout cas, aux ressources nécessaires pour vivre dignement, eux et leur famille.

29. Chacun a droit au repos et aux loisirs.

30. Tout homme a le droit de défendre ses intérêts par l'action syndicale.

Chacun adhère au syndicat de son choix ou n'adhère à aucun.

31. Tout travailleur a le droit de participer par l'intermédiaire de ses délégués à la détermination collective des conditions de travail ainsi qu'à la gestion des entreprises.

32. Le droit de grève est reconnu à tous dans le cadre des lois qui le réglementent.

33. Tout être humain qui, en raison de son âge, de son état physique ou mental, de la situation économique, se trouve dans l'incapacité de travailler a le droit d'obtenir de la collectivité des moyens convenables d'existence.

La garantie de ce droit est assurée par l'institution d'organismes publics de sécurité sociale.

34. Les dommages causés par les calamités nationales aux personnes et aux biens sont supportés par la Nation. La République proclame l'égalité et la solidarité de tous devant les charges qui en résultent.

35. La propriété est le droit inviolable d'user, de jouir et de disposer des biens garantis à chacun par la loi. Tout homme doit pouvoir y accéder par le travail et par l'épargne.

Nul ne saurait en être privé si ce n'est pour cause d'utilité publique légalement constatée et sous la condition d'une juste indemnité fixée conformément à la loi.

36. Le droit de propriété ne saurait être exercé contrairement à l'utilité sociale ou de manière à porter préjudice à la sûreté, à la liberté, à l'existence ou à la propriété d'autrui.

Tout bien, toute entreprise dont l'exploitation a ou acquiert les caractères d'un service public national ou d'un monopole de fait doit devenir la propriété de la collectivité.

37. La participation de chacun aux dépenses publiques doit être progressive et calculée en fonction de l'importance de la fortune et des revenus, compte tenu des charges familiales.

38. Nul ne saurait être placé dans une situation d'infériorité économique, sociale ou politique contraire à sa dignité et permettant son exploitation en raison de son sexe, de son âge, de sa couleur, de sa nationalité, de sa religion, de ses opinions, de ses origines eth-

miques ou autres.

L'exercice des libertés et droits reconnus à tous les ressortissants de l'Union française implique la condamnation de toute pratique de travail forcé, dérogeant au régime légal du travail dans la métropole.

Toute propagande contraire aux dispositions ci-dessus sera punie par la loi.

ORGANIZAREA JUSTIȚIEI

În legătură cu noua Constituție și organizarea justiției, doresc să subliniez câteva din părerile mele.

Pedeapsa cu moartea.

Sunt partizan al acestei pedepse capitale, eventual limitată la o serie de crime grave, la care aş adăuga, fără ezitare, și încercarea de a reintroduce un partid or ideologia comunistă, în România. Țara a fost prea greu încercată, poporul român prea crucificat, ca să mai poată să-și permită libertăți de opinie și acțiuni comuniste. Poporul trebuie să se apere, iar capetele hidrelor trebuie tăiate, fiindcă ele cresc.

Societățile secrete.

Trebuie interzise orice societăți secrete, fie politice, fie masonice, fie religioase, ori de altă natură. Cei ce au ceva de spus să o facă în public.

Curțile cu jurați.

Trebuie introduse, pe lângă Curțile de Apel. Ele trebuie să funcționeze, după părerea mea, cu numai nouă jurați ce pot decide cu majoritate.

Delictelor de presă trebuie lăsate Curților cu jurați.

Consiliul social.

Preconizat de mine în broșura asupra noii Constituții și inspirat după Consiliul social francez, el este un organ consultativ cu caracter corporativ, în care toate organizațiile sociale sunt reprezentate, și care dau avize și fac propuneri guvernului. E foarte util și poate constitui un arbitraj social foarte valabil.

Minoritățile.

Ele au drepturile enunțate mai sus, în Declarația drepturilor omului și al legistațiilor internaționale. Drepturile minorităților trebuie recunoscute și respectate. Dar să nu se uite că România este un Stat național și unitar și că limba oficială este și trebuie să rămână limba oficială a Statului Român. O adevărată politică democratică implică *inte-*

grarea minorităților în societatea românească, nu izolarea ei. Izolate, minoritățile devin coloana a cincea a unui Stat, cum s-a întâmplat sub regimul sovieto-comunist.

Neretroactivitatea legilor.

Legea dispune numai pentru viitor. Trebuie pus în Constituție acest principiu, vechi de totdeauna. E un principiu fundamental de drept ce a fost călcat în picioare. Acest lucru trebuie împiedicat, ca să nu se mai repete.

*

Setea de dreptate, de justiție se naște odată cu omul și moare cu el. E o parte integrantă din ființa umană, un sentiment component al ei, instinctiv. De la apariția omului până astăzi, justiția s-a împărțit oamenilor după timp și loc, după gradul lor de dezvoltare, după organizarea socială a lor. De la justiția religioasă s-a trecut la cea civilă, ce s-a administrat prin delegație, fiind dată de Signor, Rege sau Popor.

Enciclopediștii, în frunte cu Montesquieu, au considerat că rolul justiției nu este numai de a supraveghea aplicarea corectă a legilor și a arbitra și rezolva conflicte între indivizi sau între aceștia și administrație, ci că *Justiția trebuie să fie a treia putere în Stat*, pentru a controla ca Parlamentul să nu facă legi anticonstituționale, iar organul executiv să nu abuzeze de puterea lui.

Revoluția franceză din 1789 a adoptat acest punct de vedere și de atunci încoace el este înscris și practicat în toate țările civilizate. Excepție la această doctrină de bază au făcut-o și o fac țările comuniste, unde «justiția și auxiliarii ei» nu fac decât să execute ordinele partidului comunist și unde de fapt nu se face justiție, ci se execută instrucțiunile executivului. Este o concepție de justiție de clasă ce dezonoarează ființa umană și societățile ce o practică. E un coșmar din care România a reușit să iasă după 45 de ani de prostituție judiciară și pe care sperăm să n-o mai retrăiască niciodată.

*

Trebuie să recunoaștem că în momentul de față nu este ușor ca România să treacă de la o justiție sovieto-marxistă la o adevărată

justiție democrată. Este o muncă titanică să schimbi întreaga legislație și mai ales să formezi noi judecători. De aceea, ca și în celelalte materii, poate ar fi mai ușor și mai practic ca Parlamentul actual să repună în vigoare legile anterioare dictaturii lui Carol al II-lea și să le modifice treptat, în timp. Fiindcă România se dotase cu legi de primă mână ce, cu siguranță - adaptate timpului și evoluției suferite de țară -, vor putea constitui coloana vertebrală a legislației românești de mâine.

Partea grea și cea mai importantă va fi aceea a oamenilor, în speță a judecătorilor. Templul justiției nu se poate clădi decât pe conștiințe drepte, pe caractere cinstite, integre, ce constituie pilonii lui. Fără a face un proces personal judecătorilor comuniști, mulți dintre ei nu pot constitui acești piloni ai Templului lui Temis. Va trebui făcută o epurare serioasă, la momentul oportun, și găsiți alți oameni să ia în mâinile lor curate și pe umerii lor justiția românească. *Numai atunci și numai așa vom putea vorbi de o justiție independentă, dreaptă, cinstită, românească.*

În această ordine de idei, doresc să subliniez că România reușise să-și formeze un corp de magistrați și avocați de primă mână și ca unul ce i-am cunoscut, până la năvălirea barbarilor din 1944, când am fost epurat din Baroul de Ilfov, de Ana Pauker și agenții ei, vreau să le aduc piosul meu omagiu pentru serviciile aduse națiunii și martiriul suferit în cei 45 de ani de comunism.

ORGANIZAREA JURIDICĂ A ȚĂRII

În linii mari, justiția României trebuie să se compună din: judecătoriile de ocol (de pace), tribunalele de comerț, penale, de notariat și civile, curțile de apel pentru fiecare județ, Înalta Curte de Casație, cu trei sau patru secțiuni, pe specialități. La această organizare de bază adăugăm: Consiliul Constituțional, Consiliul Suprem al Magistraturii, Ministerul de Justiție cu Procuratura Generală, tribunalele de contencios administrativ, camerele de muncă, Înalta Curte de Conturi, Justiția Militară.

Să le examinăm pe rând.

I. Judecătoriile de ocol (de pace).

Ele sunt instanțele de judecată și arbitraj, de pace, pentru conflictele mărunte, pentru contravenții și delikte minore. Trebuie să funcționeze în fiecare județ, în număr necesar. Judecătoriile de ocol funcționează cu un singur magistrat. Pentru accelerarea justiției, hotărârile lor pot fi date numai cu recurs, deci fără apel, pentru a nu aglomera tribunalele. În unele țări acești judecători sunt aleși, nu numiți de Ministerul de Justiție. Măntu moment, eu cred că în România e mai bine să fie judecători profesionali.

II. Tribunalele.

Trebuie să funcționeze în fiecare județ și cu toate secțiunile de specialitate juridică necesară: civilă, penală, comercială etc. În trecut tribunalele funcționau cu doi judecători și cu trei în caz de divergențe.

Sentințele lor trebuie date cu drept de apel. Se cer riguros păstrate cele trei grade de jurisdicție, pentru toate chestiunile mai importante. În comentariile mele asupra viitoareii Constituții am sugerat ca ele să figureze în ea.

III. Curțile de apel.

Normal, câte una în fiecare reședință de județ. Ședințele lor pot fi ținute de doi judecători (în trecut erau trei) și cu trei, în caz de divergență.

Pe lângă Curțile de Apel să funcționeze și Curțile cu jurați, ca și Camera de punere sub acuzare.

IV. Înalta Curte de Casație.

Una singură pe țară, în Capitală, cu trei sau patru secțiuni, pe specialități. Eventual, să funcționeze numai cu trei judecători și cu cinci, în caz de divergență.

Să judece în secțiuni unite pe înalții demnitari, când e cazul.

Judecătorii, în caz de inculpare, să fie judecați de Curtea de Apel, secția I-a. Pentru armonizarea împărțirii justiției, hotărârile Înaltei Curți de Casație, în secțiuni unite, să aibă valoare de jurisprudență obligatorie, pe cinci ani. Înalta Curte de Casație să judece și recursurile justiției militare, care să nu aibă o Curte supremă.

V. Consiliul Constituțional.

În România exista Consiliul Legislativ care pregătea legile ce urmau să fie votate de Parlament. În Franța, Consiliul Constituțional, compus din nouă membri, numiți - câte

trei - de Președinții Republicii, Camerei Deputaților și Senatului, pe câte trei sau nouă ani, are ca atribuții principale verificarea prealabilă a constituționalității legilor prezentate Camerei și Senatului, a verificării ulterioare a constituționalității lor, a regularității alegerilor de președinte al Republicii, de deputați și de senatori, și a regularității în caz de referendum popular. Consiliul Constituțional dă - la cererea Președintelui Republicii, a Guvernului, a Camerei ori a Senatului, avizul, în caz de necesitate. O lege declarată constituțională de Consiliul Legislativ nu mai poate fi atacată ca neconstituțională.

În România și în alte țări, chiar în Usa, neconstituționalitatea legilor era de competența Înaltei Curți de Casație, în secțiuni unite. În Statele Unite, Curtea Supremă este compusă din nouă judecători, numiți pe viață, cu sau fără pregătire juridică. Ei sunt numiți de Președinte și confirmați de Senat..

VI. Consiliul Suprem al Magistraturii.

Acest Consiliu joacă un rol capital în împărțirea justiției, prin asigurarea independenței magistraților, a avansării și mutării lor etc.

Compus din nouă membri, numiți de Președintele Republicii, după o listă pregătită de Casație (trei membri), una pregătită de Curțile de apel și tribunale (alți trei), un consilier de la Consiliul Legislativ și doi «notabili». După cum se vede, Președintele are un rol determinant în alegerea și numirea acestui Consiliu Suprem al Magistraturii și atitudinea sa poate pune în discuție independența justiției. Trebuie reflectat serios la reducerea rolului Președintelui Republicii în numirea și dirijarea acestui Consiliu, și întărirea lui prin magistrați aleși dintre ei și, eventual, doi membri aleși de Uniunea Avocaților. Un magistrat independent trebuie să fie desemnat prin concurs sau examen, bine plătit și inamovibil, fără să poată fi mutat sau avansat fără voia lui.

VII. Ministerul de Justiție.

La un moment dat, în Franța de numea «Le grand juge», marele judecător. Cu alte cuvinte era presupus unul dintre magistrați, integru, independent și fără imixtiune politică în treburile justiției. Acest lucru nu mai e de mult valabil. Ministrul de Justiție

este un politician și face politica partidului său la minister, cu rari excepții.

Noi avem două feluri de magistrați: «de siege», adică cei ce judecă și trebuie să fie inamovibili, și procurorii și judecătorii de instrucție, la dispoziția Ministrului de Justiție. Cum s-a abuzat în mod flagrant de acești magistrați, trebuie găsită o formulă pentru ca ei să aibă mai multă independență de ministru, stabilitate și libertate de acțiune.

Trebuie reduse și puterile excesive ale judecătorului de instrucție, prin posibilitatea dată inculpatului, spre exemplu, de a fi asistat de un avocat (cum trebuie făcut și la poliție și jandarmerie).

Tribunalele administrativе și Curtea de Conturi trebuie formate din magistrați profesioniști.

Camere de muncă și industrie pot fi formate din judecători aleși.

Tribunalele militare trebuie refăcute, după vechiul cod român al Justiției militare (dinainte de 1938), iar judecătorii lui actuali să fie epurați, unde este cazul.

Arbitrajul prin Ombudsman.

Suedezii au venit acum vreo treizeci de ani cu o excelentă idee: aceea de a crea un post de arbitru neutru, independent și integru, care să judece și arbitraje, conflicte minore dintre administrație și cetățeni. Rezultatele excelente obținute au făcut ca acest sistem să fie adoptat și de alte țări, cum e Franța. El trebuie luat în considerație cu seriozitate și în România, unde se poate crea un *Ombudsman* șef, ajutat de alții în fiecare județ. Se poate economisi timp, bani și inutile tracasări.

Justiția trebuie să fie gratuită. Dacă acest lucru nu se poate, ea trebuie să fie ieftină și la dispoziția tuturor. Timbrul proporțional în procesele civile și comerciale să fie mai redus. Unde se poate, justiția să fie gratuită. O asistență judiciară să fie asigurată, pe tot cuprinsul țării, de avocați tineri, sub supravegherea unui avocat cu experiență. Avocații asistenței judiciare trebuiesc remunerați.

Trebuie reflectat și la un *Fond național de despăgubire*, pentru victimele ce nu pot recupera nimic.

Dar oricât ar fi de perfecte, bune și complete legile, ce organizează justiția, ele nu vor avea valoare dacă nu vor fi aplicate de

magistrați integri, competenți, independenți și cinstiți. De aceea în Constituție trebuie să se prevadă interzicerea magistraților de a face politică și pedepse aspre pentru cei ce acceptă mită sau favoruri pentru condiționarea formulării deciziilor lor.

Ca să fie cu adevărat a treia putere în Stat, justiția românească nu trebuie să fie supusă niciunui ordin al puterii executive, ci numai conștiinței ei. Se va putea ajunge la acest miracol? Cum?

O JUSTIȚIE INDEPENDENTĂ

Subliniez că Justiția trebuie să fie a treia putere în Stat pentru a putea obliga Parlamentul să respecte Constituția și Executivul să nu abuzeze de puterea lui. Pentru a îndeplini acest rol, capital și absolut indispensabil unei adevărate democrații, Justiția trebuie să fie independentă. Independența ei este legată de elementul om, de judecător și de auxiliarii justiției.

Într-o perioadă tulbure, de tranziție de la o societate odioasă marxistă la una democratică, tentația ar fi să se profite de ocazie și să se facă o reformă profundă a justiției. Acesta ar fi idealul, dar realizarea lui ar impune timp, mulți bani și un om nou, un cetățean cinstit, integru, independent. Or, între timp, justiția trebuie să funcționeze. De aceea trebuie găsite formule de compromis, temporare.

De 45 de ani, justiția românească nu era decât un organ servil al partidului comunist. Auxiliarii ei, poliția, jandarmii, avocații, grefierii, la fel. Aproape toți au aparținut partidului comunist și pregătirea lor juridică este foarte redusă. Dar ea constituie materie din care să sculptăm templul nou al justiției. Ca și în celelalte domenii, trebuie lucrat cu foștii membri ai partidului comunist și trebuie ținut seama că ei există. A dori sau face altceva este o iluzie, o utopie, o greșeală. De aceea, trebuie făcută o epurație generală a colaboratorilor odioși, cu mâinile pătate de sânge, iar restul păstrați, puși la munca de reeducare democratică, de împărțire a justiției.

Eu am sugerat, ca o măsură imediată, să se reintroducă *Legea de organizarea judecătorească*, dinainte de 1938, când

regele Carol al II-lea a introdus dictatura regală. Această lege era bună și poate fi amendată repede, ținându-se seama de evoluția societății românești și de emanciparea femeilor, ce trebuie utilizate din plin în cadrul justiției.

Între timp - în paralel și în mod tranzacțional - s-ar putea organiza cursuri speciale pe lângă universități, chiar în secții speciale pe lângă acestea, pentru pregătirea judecătorilor și a auxiliarelor lor. Se pot crea seminare, cursuri serale, cursuri de sâmbătă, cursuri de vară, la Universități libere, și toate obligatorii.

Magistrații necomuniști care mai sunt în putere să fie numiți judecători temporari. La fel, foștii avocați. Pe lângă fiecare Facultate de Drept să se creeze o secție de magistratură.

Judecătorii să fie numiți prin examen și concurs, după terminarea Facultății de Drept și a doi ani de Magistratură sau de Avocatură, fie dintre bărbați, fie dintre femei.

Independența magistratului

După votarea noii Constituții, toți magistrații, ca și toți funcționarii Statului, inclusiv armata, trebuie să depună jurământ pe noua Constituție democratică. În cadrul formulei de jurământ să se includă renunțarea definitivă la orice legătură cu comunismul, ca organizație sau doctrină. Pentru ca un magistrat să poată fi cu adevărat independent, așa cum este absolut și imperios necesar, el trebuie să fie cinstit, bine pregătit profesional, fără vicii și bine plătit. În plus, să i se interzică participarea la viața politică (în afară de dreptul la vot, ca și armatei). Să i se asigure inamovibilitatea, adică să nu poată fi mutat sau avansat, fără consimțământul său scris și prealabil.

Să se introducă pedepse foarte aspre contra celor ce încearcă să influențeze pe judecători, fie ei particulari sau funcționari de Stat, și grele pedepse pentru magistrații și auxiliarii lor ce ar accepta mită sau favoruri. Pentru toți aceștia trebuie introdusă confiscarea averii, interzicerea dreptului de a fi amnistiați, grațiați sau să li se reducă pedeapsa. (Asta trebuie prevăzut în Constituție, reducând drepturile prezidențiale în

materie).

Sindicalizarea magistraturii poate fi pusă în discuție, fiindcă ar putea duce la ingerețe politice. Poate trebuie încă așteptat.

Nu cred că se poate vorbi de alegerea judecătorilor, în acest moment, în România. Ei trebuie să fie de profesie, numiți, nu aleși. Alegerea presupune dezvoltarea unei conștiințe civice, capabilă de discernământ. România face experiență de ucenicie în democrație și nu poate să-și permită luxul unor alegeri de judecători, care, cu siguranță, ar fi înfeudați politicește.

O problemă delicată și necesară de luat în discuție este stabilirea unei formule care să permită judecătorilor să judece și în formă și în echitate. Încorsetat în rigiditatea «formelor», judecătorul nu poate să treacă peste ele, fiindcă legea nu-i permite (și Casația îl cenzurează), cu toate că se vede că hotărârea lui nu este echitabilă. Să se reflecte la o soluție.

Independența magistraților trebuie garantată printr-un «Statut al Magistraturii», care să reglementeze numirea, retribuirea, promovarea, disciplina etc. Trebuie înăsprite pedepsele pentru sperjur în cadrul jurământului martorilor. Societatea românească, ca multe altele, a evoluat în rău; ideologia comunistă a dat prioritate absolută statului, transformând individul într-un instrument fără valoare. Trebuie ca omul să ia cunoștință de drepturile lui sfinte și de datoriile sale de cetățean cinstit și democrat.

Cum am spus, notarea, avansarea, promovarea magistraților și judecarea abaterilor lor trebuie să se facă sub supravegherea Consiliului Suprem al Magistraturii. Dar acest Consiliu trebuie să fie independent și neutru față de puterea executivă a Președintelui Republicii, care, în Franța, spre exemplu, ca garant al justiției, are prea mari puteri.

Procurorii și judecătorii de instrucție

Sunt magistrați ce nu judecă, ci instruesc. Ei sunt numiți și depind de Ministerul de Justiție. În materii penale, în special, au o imensă autoritate. Dependența lor de Ministrul Justiției, om politic, trebuie revizuită, pentru a le asigura un minim de neutralitate, independență și securitate. Statutul Magistraților trebuie să țină seama de

această sugestie, iar Consiliul Superior al Magistraturii trebuie să-i ia sub manta sa de hermină și să-i protejeze de abuzurile puterii executive.

În materie de disciplină magistrații ce judecă «de siège» sunt pasibili de Consiliul Superior al Magistraturii. Procurorii și judecătorii de instrucție, de Procuratura Generală, adică de Ministerul de Justiție. Acest lucru e periculos și ar trebui rectificat, trecându-i la Consiliul Superior al Magistraturii și pe ei.

Trebuie asigurat la maximum secretul instrucției și agravate pedepsele pentru indiscrețiile comise.

Pe de altă parte, trebuie permisă prezența avocatului, în cazul instrucțiilor, atât la poliție și jandarmerie, cât și la judecătorul de instrucție.

Procurorii și judecătorii de instrucție nu sunt inamovibili. Ei pot fi mutați sau avansați la discreție de Ministerul de Justiție. Și acest lucru trebuie remediat, cerându-se, de exemplu, avizul Consiliului Superior al Magistraturii, pentru mutări, avansări, cazuri disciplinare.

Informatica în justiție

Problema se pune acum în toate țările civilizate. Se preconizează utilizarea aparaturilor de informatică în Minister și în întreaga rețea a Justiției. Evident, aceasta costă mult și România n-ar putea face astăzi asemenea cheltuieli.

S-ar putea totuși utiliza, în parte, asemenea instalații pentru un Cazier Central Judiciar și pentru jurisprudențele Inaltei Curți de Casație, în secțiuni unite, obligatorii, pe cinci ani. Ideea e de reținut pentru reformele viitoare.

Auxiliarii justiției

Grefierii, prim-grefierii, referenții, secretarii, notarii și portăreii trebuie să fie și ei profesioniști, cu caracter moral valabil, studii adecvate, aleși prin concurs și examen, iar activitatea lor să fie reglementată prin statut.

Jandarmii și poliția, judiciară și criminală, sunt auxiliari ai justiției, dar la discreția puterii executive. Rolul lor e capital și trebuiesc supravegheați, ca să nu cadă în păcatul trecutului - de brutalitate, violență,

Continuă la pag. 23

PSIHOLOGIA FLORILOR

Continuare din numărul precedent

- Aveați prietene între actrițe?

- Eu nu. Eram pe atunci foarte sălbatică. Mi-era teamă de actori. Deseori eram invitată cu Sava la câte o masă, după premieră, sau în familii și nu mă duceam. Lipsa mea trebuia motivată și cum motivul cel mai la îndemână era că nu mă simt bine, lumea a început să creadă că sunt bolnavă de tuberculoză. Eram timidă... Uneori ne distram foarte bine în familie. Sava se lega de câte cineva și-l ironiza, mai ales dacă vedea că acela se supără. Sora și prietenele mele nu se supărau de glumele lui și Sava râdea cu ele. Cu mine se purta altfel, nu făcea haz de anumite gesturi ale mele, nu voia să mă simt stânjenită. Îmi cunoștea sensibilitatea. Era foarte drăguț și foarte deschis. Mă sfătuia să privesc lucrurile cu sinceritate, să învăț a exprima cu exactitate un gând rar, un sentiment complicat.

Am răsfoit o agendă. Între zecile de nume de actori cu care a colaborat, fiecare cu adresa și numărul de telefon, răsar însemnări literare, ca aceasta: «O fată a înghițit un sămbure de cireș și i-a crescut un cireș în burtă». Ne oprim la câteva nume foarte cunoscute: Mărioara Voiculescu, Dina Cocea, Liviu Ciulei, Marcel Anghelescu, Virginica Romanovschi. Pe alte file, însemnări de lucru - o lecție, adresa unei cooperative, o întâlnire la Cabana Peștera. E totul atât de actual și de prezent, o întreagă lume pe care Ion Sava ar fi continuat să o îmbogățească și să o modeleze pe scenele teatrelor noastre!

Lydia Sava scoate din rafturile bibliotecii albumele, cărțile ce vorbesc despre preferințele plasticianului, regizorului, dramaturgului. Dintre pictori, se vede că i-au plăcut M. Vrubel și desigur că «Demonii», «Egipteanca», «Pan», «Caii fantastici», «Balalaica», «Lebăda» acestui mare artist rus se înscriau în viziunea lui Sava, deoarece au ieșit dintr-o fantezie activă, din impresii fantastice. Nu lipsesc albumele Van Gogh și Gauguin, pe care Sava îi admira și îi studia, ca și pe alți pictori clasici și moderni. Îl interesau artiștii ce căutau unghiuri noi de vedere asupra existenței. Frunzărim desene de Georg Grosz, André Rouveyre, Dubout, F. Rops, căutând explicații pentru preferințele plastice ale lui Ion Sava. Luptând împotriva «idealurilor de cofetărie», artistul a înfățișat o realitate dureroasă și răscolitoare, accentuând trăsături tipice, exagerând pentru a generaliza și simplificând pentru a reduce totul la esență. Într-o serie de desene privite ca prin fum (*Fumée*), Ion Sava a satirizat moravurile decăzute, surprinzând - e drept cam vag - protestul celor «obidiți și umiliți» ce speră să vină «timpul nostru», sentimentul față de magnați («Ce-am simțit intrând la Banca Națională», «La haute finance»). Figurile trădează afinități cu fauna pădurilor, își însușesc expresii de animale, capătă trăsăturile păsărilor, intră în pielea reptilelor, iar aceste detalii specifice izbesc imaginația, o trezesc din starea inertă, o împing spre asociații și generalizări vii.

După ce privim albumele de caricaturi, cărțile de artă, figurinele ce împodobesc biroul și biblioteca, vorbim despre călătoriile. Lydia Sava este italiancă de obârșie. A copilărit la Maniago, lângă Veneția, într-o regiune de munte.

- Studiile medii le-ați făcut la Iași?

- Da. Acasă am trăit într-o sferă închisă, străină de firea mea.

- Când v-ați căsătorit cu Ion Sava?

- Târziu, la 24 de ani, în decembrie 1933. Sava era despărțit de prima soție de șapte ani. Avea doi copii, Adriana și Teodor. Adriana avea talent la pictură, a urmat câțiva ani Belle Artele și Sava sprijinea această vocație a ei. Împrejurările de mai târziu nu i-au îngăduit să profeseze arta.

- Mi se pare că Italia ați revăzut-o împreună cu Sava.

- Îl interesa în cea mai mare măsură arta italiană și a făcut călătorii de studii în acest scop. În 1938 am vizitat Roma, apoi Capri, Firenze, Milano, Veneția, ca să ne reîntoarcem din nou la Roma. Îmi amintesc că la Milano era tocmai atunci o comemorare a lui Da Vinci. Pe străzile orașului puteau fi văzute panouri cu desene mărite care reprezentau proiecte de mașini de zburat, mașini de tors, strunguri și alte unelte imaginate de marele umanist. Am vizitat Castelul Sforzesco. Pe Sava îl interesa totul, nu numai arta. Cerceta locurile, privea casele, oamenii, mergea la spectacole populare în aer liber. În timpul călătoriei de studii lua legătura cu oameni de artă. I-a plăcut îndeosebi actorul Rugero Ruggeri, l-a apreciat pe Pupo Pacuvio, se împrietenise cu regizorul Bragaglia care, chiar și atunci, punea piese rusești în scenă și intenționa să prezinte la teatrul său, în regia lui Sava, *Coana Chirița*.

- Dacă nu mă înșel, pe Sava nu-l atrăgea opera.

- Am văzut totuși câteva spectacole de operă în Italia. La arena Terme di Caracalla se dădea un spectacol liric în aer liber. Un amfiteatru cu peste 20 de mii de persoane, orchestră imensă. Italienii au simțul grandorii.

- Filmul l-a pasionat mai mult.

- S-a apropiat de film, îl interesa foarte mult. Mai târziu, într-o altă călătorie, a studiat scenariu, trucaje și toată tehnica filmului. Putea să lucreze la aparate. Mai mult decât atât, a adaptat pentru ecran romanul *Baletul mecanic* de Cezar Petrescu, scenariu intitulat *Paița sau Angela cu ochii de azur*. Cum se vede și din mărturiile lui scrise, Sava arăta cel mai mare interes pentru mașinismul optic, pentru cinematografia în culori și relief, pentru desenele animate. Intenționa să realizeze un teatru fără duel de florete sau focuri de revolver. Lucra la o piesă cu acțiune simultană pe mai multe planuri.

Deschidem împreună plicuri expediate din București și Roma în câteva etape, unele pe când locuiau la Iași, altele din ele păstrând ca stigmat amprente din timpul războiului. Între detalii pasagere, informații cu caracter concret și obiectiv, răsar introspecții, descripții de stări psihologice de cel mai real interes pentru definirea autorului lor.

Ion Sava ni se dezvăluie ca un om cald, sentimental, capabil să lupte cu toate forțele pentru a-și impune ideile în artă, bogat în resurse sufletești, uneori liric, mai ales la începuturile lui epistolare. Câteva scrisori înfățișează cu umor peripeții de călătorie și se referă la o «schimbare de viață». Îl întrezărim pe Sava în febra montării spectacolelor («Ieri, printre rânduri, a trebuit să fac 18 schițe de costume»), în conflict cu inerția («Urmărești romanul lui Dordor? În fiecare zi mă cheamă la telefon cucoane care mă înjură: de ce fac monștri sau că de ce nu-l condamni pe Dordor sau de ce Fablica e urâtă și fel de fel de chestii»), căutând un reazim sufletesc în toiul frământărilor («Am mare nevoie de sfatul (tău)... ca să capăt curaj. Va trebui să lupt numai cu gangsteri. Bucureștiul e un oraș în care nimeni nu se dă în lături de la nimic»). Venirea lui Sava la București era rezultatul reușitelor de la Iași cu spectacolele de operetă și cu o revistă scrisă de el. Invitat să colaboreze ca autor, regizor și scenograf la realizarea unei reviste pe scena Teatrului Alhambra, prin îndrăzneala satirei sale, ingeniozitatea mijloacelor de expresie, spiritul artistic pe care voia să-l introducă, Sava a întâmpinat opoziții chiar din partea celor care îl solicitaseră, voind să-i folosească numele și nu priceperea reală. Întreprindere creată în scopule a produce bani, revista - așa cum era con-

cepută de patronii ei - avea menirea de a stârni senzație, de a ațâța instinctele, nu de a lansa talente reale și de a trata subiecte de factură aleasă.

- Nu a ajuns la un acord cu ei. Nu s-au înțeles.

- În ce an a fost asta?

- În 1935, la sfârșitul verii. Citiți!

«Cu domnii de la Alhambra sunt într-o tacită tensiune. Nu vor să accepte ca bun decât ce vor ei. Eu îi silesc să accepte ce vreau eu și se supără./ Asta înseamnă că nu știu să fiu practic. Mi-ar fi foarte ușor să înghit și să aprob toate neroziile, dar nu pot. Mă enervez de o sută de ori pe zi. Treabă este foarte multă și sper că o voi scoate la capăt... dar sunt complet nemulțumit și-mi dau perfect seama că unul din marile mele defecte e că pot prea mult și am prea multă putere de muncă. Asta indispuie pe alții și oamenii suportă greu o astfel de prezentare a unui individ, mai ales când acei oameni își bagă în afacere banii lor și au ajuns la convingerea că dețin secretul prin care acești bani să producă. M-aș întoarce chiar azi acasă... dar trebuie cu orice preț să rămân măcar pentru prima revistă. Noaptea când vin acasă sunt într-o stare de nervi deplorabilă...».

- Puterea lui de muncă era impresionantă. Totuși, până la urmă, și-a zdruncinat definitiv sănătatea.

- Cred că la starea aceasta l-a adus tensiunea, atmosfera încordată.

- Fără îndoială. Pentru fiecare idee trebuia să se lupte ca să o impună. I se pregătea un teren defavorabil pentru activitate, intrigi, calomnii ca să fie discreditat.

«Amicii» mei au lucrat intens - scrie Sava - așa că în decursul discuțiilor mă trezeam că mă întrebă: «Este adevărat că ai fost la Socola?» «De unde știți?» îi întrebam eu... și ei... «Păi uite așa spune pe-aici colegul d-tale»... Sau: «e adevărat că bei și pe urmă chinuiești actorii și mai ales actrițele? Ai obiceiul să le sui sus pe scări și să le pui într-un picior ca să-și piardă echilibrul și să cadă jos»? / Iaca așa m-au pisat până ieri după masă. Pierdusem orice speranță, căci în asemenea condițiuni înțelegi și tu că nu era posibilă o concluzie. Noroc de schițele mele și de materialul de idei din caiet, care era sub ochii lor și le-a plăcut (...). Pledând mereu i-am convins că toate sunt calomnii și că-s puse la cale de dușmanii mei. Ieri după masă am semnat contractul».

- A realizat până la urmă spectacolul de revistă de la Alhambra?

- Nu. S-a lăsat păgubaș.

- Probabil că situația lui s-a schimbat după ce a fost angajat la Naționalul din București.

- N-aș putea spune. Autoritatea îi era recunoscută, dar luptele au căpătat aspecte și mai dramatice.

«Am împlinit 40 de ani - scrie Sava. - Cred că am ajuns în vârf. De-acum înainte cobor./ A coincident momentul cu plecarea ta la Iași și cu o mare lovitură pe care am primit-o în teatru. Era cât pe ce să mă las de această meserie. Acum s-a aranjat. Rămâne imensa nedreptate ce mi s-a făcut și pentru ea vor plăti cei ce-au comis-o. Mi-am făcut un mic bilanț al vieții și, desigur, trebuie să recunosc că am păcătuit mult. Am păcătuit, dacă păcat înseamnă să-ți trăiești viața fără un permanent control cu regulile și prejudecățile omenești./ Am totuși convingerea că nu am comis niciodată un rău cu judecată și am mângâierea că în toate acțiunile mele m-a condus spiritul de dreptate și bunătate. Aceasta în viața mea particulară. În meseria mea n-am avut alte căi decât munca, devotamentul și gânduri de realizări artistice./ Au venit nori grei și negri în ziua celor patruzeci de ani ai mei, Lydia. Și crede-mă că m-au copleșit și mi-au îndoit sufletul. A fost o clipă când m-am întrebat dacă n-ar fi mai bine să mi se încheie viața cu această ocazie. O clipă numai, căci am simțit imediat musturarea

ochilor tăi...».

- Aș vrea să văd o scrisoare din Roma.

- Și acolo a fost într-o stare sufletească foarte proastă. Îl supărau căldurile, era obosit, suferise o operație de ochi. Suporta greu tensiunea războiului. Din pricina nervilor îl durea ficatul. Îmi scria că preferă să facă teatru la Huși decât cinematograful la Roma. Își făcuse totuși prieteni și avea o foarte bună impresie despre poporul italian.

«Italienii sunt un popor de oameni veseli... Iubesc bucățica de pământ sărac pe care o au și din ea scot la maximum, prin îngrijire, legume și fructe. Dacă ar învăța și (alții) cum se poate cultiva și ce poate da prin muncă un petec de pământ care nu-i măcar negru, ar fi foarte bine».

- Căuta să folosească pentru studii fiecare moment.

«Citesc toată ziua scenariu, urc și cobor sute de scări... De luni încep o serie de cursuri la Cinecittà... Am mâncat într-o seară cu Bragaglia și a doua zi i-am făcut o vizită acasă. E un mare artist. Ne-am împrietenit, mi-a dat toate lucrările lui și o mulțime de piese de teatru. În momentul acesta sunt pe punctul de a stabili să vin la toamnă și să pun în scenă un spectacol la Teatro dell'Arte. După cum vezi, fac progrese... Dl Rivosecchi mi-a promis să-mi dea lucrările lui, căci l-a interesat mult punctul meu de vedere asupra picturii moderne italiene. Am toată încrederea că voi reuși să fac ceva și în cinematografie».

Nu se poate scrie nimic despre război, dar se simte în fiecare scrisoare suferința acută pe care i-o producea această catastrofă mondială. Este semnificativ faptul că Ion Sava, în aceste momente, își găsea refugiu în arta populară, făcând sensibile meditații asupra ei:

«A ajuns (Roma) un adevărat coșmar. În fiecare zi aceeași muzică: mâine plecăm, și de fiecare dată altă piedică. Sunt așa de complicate firele și așa de umede interesele mici ce leagă oamenii - astăzi - când pornesc să fac primul film, n-am altă dorință decât să am o barată cu păpuși și să fac teatru de unul singur cu paițele în mână. Mă duc regulat lângă piața Cola de Rienzo și mă uit ore întregi la «buratini». Artă mare și spectatori minunați. Știu spectacolul pe dianafară de ani de zile, păpușarul se pare că-i cunoaște pe toți și astfel se creează o armonie perfectă... Eu mi-am pierdut somnul și ore întregi mă învârtesc în așternut. Se pare că mă chinuiesc toate personajele pe care le-am cunoscut în filme de ani de zile...».

- Neliniștea aceasta a avut-o și după ce s-a întors din Italia?

- S-a accentuat. A venit dispersarea. Un frate de-al lui s-a întors de pe front, după ce fusese bolnav de tifos. Era nevoit să muncească mult ca să facă față greutăților și să poată ajuta și pe alții.

- În timpul bombardamentelor vă aflați în București?

- Am stat o vreme la Sinaia, în vara anului 1944. Sava încerca să lucreze și acolo, să facă o trupă de teatru, o expoziție. În preajma evenimentelor de la 23 august, Sava se afla la București. Ieșind din adăpost, a văzut cu oroare și revoltă cum ardea Teatrul Național lovit de bombe avioanelor nemțești. Mi se pare că a scris undeva despre asta. Îl impresionaseră teribil bombardamentele, distrugerile, răniții din convoaiele de refugiați.

- V-a vorbit despre perspectivele noi de activitate?

- De multe ori. Prevăzuse schimbarea tuturor lucrurilor care îl nemulțumiseră ca om și ca artist. Spera să fie folositor, să se realizeze integral. Dorea enorm să organizeze o trupă, cu actori pasionați numai de artă și nu de alte interese, cu care să cutreiere întreaga țară. N-ar fi avut nevoie decât de două autobuze pentru transportul decorurilor și al actorilor. Vedeau teatrul ca o comuniune cu mulțimile. Îndatoririle l-au ținut la București, unde în anii 1944-1946, adică până la boală, a desfășurat o vastă activitate, nu numai ca regizor, ci și de conferențiar, profesor, publicist.

- Cele mai multe lucrări literare le-a scris în această perioadă.
- Cu puterea lui de muncă a găsit într-adevăr răgazul să scrie nu numai articole despre problemele teatrale, ci și dramaturgie originală. Ținea foarte mult la piesele lui și voia să le publice, să le joace. Nu s-a tipărit decât *Paricidul*. Ar fi vrut și chiar s-a apucat să monteze piesa *Președintele*. Multe idei interesante, care nu s-au mai realizat.
- Ca regizor, ce-l preocupa în mod deosebit?
- Spectacolul cu *Macbeth*. Începuse montarea, i se promisese tot sprijinul, dar când lucrul se apropia de sfârșit, după ce se scrisese în presă despre viziunea nouă a lui Sava, despre măști, despre coturnii înalți, conducerea teatrului nu a mai investit fonduri în costume, în încălțăminte. Cu costumele vechi din garderoba teatrului, aranjate cum s-a putut și fără coturni, personajele ce purtau măștile păreau disproporționate și insuficient caracterizate. Era foarte nemulțumit că nu i s-a dat puțința de a-și îndeplini cum s-ar fi convenit viziunea scenică. A suferit foarte mult datorită neînțelegerii întâmpinate în faza finală de montare a piesei *Macbeth*. Voia să renunțe sau să amâne premiera, dar asta nu era în obiceiul lui și s-ar fi născut tot felul de interpretări. Spectacolul a însemnat numai în parte caracterizarea ideilor și viziunii sale. A fost foarte mult discutat și părerile s-au împărțit. Dacă unii au vorbit de o «cădere», Tudor Arghezi, Petru Comarnescu și M. Roșca au arătat meritele spectacolului, importanța lui ca experiment înnoitor în anumite privințe. *Macbeth* a făcut o serie frumoasă, iar Sava, care cunoștea prea bine cauzele parțialei nereușite, a dat explicații prin presă, și-a precizat concepția și a luptat mai departe pentru impunerea unei noi viziuni scenice.

Rămânem pe gânduri. Ne apropiem de un moment foarte dureros, de ultimele manifestări ale acestui mare talent. Privim vrafurile de fotografii, tablourile, caricaturile care au vorbit până acum atât de intens. Ne oprim la cele câteva scrisori de la Agigea și nu îndrăznim să le deschidem. În ele sunt cuprinse zvâcnirile tragice ale acestui om puternic, dinamic, de o rară noblețe sufletească, reflexele minții lui, care își supraveghea cu luciditate impresionantă apropierea sfârșitului. Era în 1947, la sfârșitul unei primăveri tumultuoase. Scrisorile și-au schimbat grafia. Literele s-au strâmbat și s-au subțiat. Sava scria din pat, iar ochii lui priveau cerul și marea.

«Sunt de vreo zece zile imobilizat în pat. Nu mă pot mișca. Hemoragiile își fac de cap. Ieri am avut prima zi calmă. Dacă se îndreaptă lucrurile voi fi bucuros să ies și eu puțin, să văd soarele și marea. Mi-e dor să te văd, dar nu știu cum. Aici *nu te vreau*. E o mizerie prea mare pe care numai un bolnav cu gândurile mele o poate suporta... Nu știu nimic ce se întâmplă cu mine. Asta e realitatea... Fă tot posibilul și ține-te bine ca să putem face față vieții».

Ion Sava se rătăcea în tot felul de presupuneri. Medicii nu îndrăzneau să-i spună groaznică boală de care suferă. Ca să-i întrețină o iluzie, au declarat că are tuberculoză ganglionară și bolnavul a început să capete speranțe. Dacă eșua tratamentul de la Agigea, atunci ar fi trebuit să se reîntoarcă acasă.

«Va fi greu de tot, Lydia... Dar voi căuta să mă vaet cât mai puțin. Boala e un lucru groaznic. Liniștește-te în suflet. Bolile vin și se întretin în neliniște. «Nervii» omoară. Sunt convins că boala mea, atât de grea, a venit din chinurile sufletului. Mereu muncit, mereu obsedat, oscilând între șapte gânduri, chinuit de gândurile și sentimentele celor din jurul meu, dorind binele tuturor și văzând că nu pot face mai nimic... Ca o frunză în vijelie».

Iubea soarele și marea; le avea prea târziu. Nu se amăgea cu iluzii, el care a făurit atâtea iluzii. Imagini grotești ca în piesele expresioniste îi impresionau retina în sanatoriu. În câteva pagini de jurnal - zguduitoare documente de psihologie - sunt cuprinse reflecții și senzații din acest ultim popas la marginea vieții. Cu penița subțire, o mână tremurătoare zgâria

hârtia cenușie:

«Marea Neagră. Agigea...

Un sanatoriu frumos, modern cu plaja în față. Ieși din cameră și te duci direct în mare... Noaptea... pe balcon admiri luna în valuri... Lydia nu va mai tresări în fiecare noapte la fiecare mișcare a mea. Nu se va mai scula de zeci de ori să-mi facă un ceai sau să-mi dea apă. A slăbit L. îngrozitor.

Într-un sanatoriu totul e limpede. Bolnavul e între bolnavi și cei sănătoși, inclusiv doctorii, sunt plătiți să-i îngrijească. Ce minunat lucru e un sanatoriu... mă gândeam eu în tren... Și am ajuns.

Agigea e un sanatoriu improvizat în niște clădiri improprii... Sunt în el bolnavi de tuberculoză osoasă.

Gheboși mi-au ieșit în cale săltând pe cărje. Pe o alee în fund alți gheboși. «Potiști», așa li se spune, de la morbul lui Pott. Apoi un călugăr cu un picior de lemn și un (adevărat) mort care sălta în băț. Rezerva nr. 1 are ușa stricată. Nu se închide. Un zgomot infernal. Toate clanțele sunt stricate. În closet, o pisică moartă și o murdărie infernală. Baia e stricată și servește de bufet. Mâncarea? O bucățică de carne dubioasă pierdută într-un sos greșos...

M-am hotărât... Prefer să mor acasă... Mă-ntorc...

Duminică

În loc de ceai, supă de chimeon... o zeamă grețosă, răncedă și nici fierbinte, nici rece, călduță...

Oare voi putea căpăta o cheie la ușă, ca să mă pot mișca din cameră?

Marea se vede dacă te apleci pe fereastră, ca mecanicul pe locomotivă.

Nici o cameră nu are balcon. Ca la pușcărie.

Prima duminică la sanatoriu.

Au săltat gheboșii toată ziua pe plajă și au bătut step cu cărjile pe pavaj. Surorile s-audus la baie.

Bolnavii stau și așteaptă.

Duminica, îngrijirea medicală e suspendată fiind sărbătoare. Cum și mâine, luni, sunt Rusaliile, bolnavii vor aștepta încă o zi vizita doctorului. Două zile de sărbătoare legală.

O cugetare a la Gâgă: De ce oare n-a făcut Dumnezeu ca durerea să producă plăcere! Durerea mea e pur și simplu insuportabilă.

Luni

Dr. Ianoș m-a vizitat. Rămân în studiu clinic. De mâine va trebui să fac soare. Dar n-am brancardă. Brancardele sunt personale. Cine n-are brancardă nu face soare și moare. Logic...

Marți

Am făcut «terasă». Soare la ora 6. Pe o brancardă străină.

O zi agigeană. Vânt. Țipete de păsări noaptea și zgomotul pe coridoare al șchiopilor.

Miercuri

A venit Caton. Vreau să plec acasă, i-am spus. M-a sfătuit să mai rămân. Trebuie să am răbdare. Va începe un tratament de probă. Se va proceda prin eliminare etc. etc.

Joi

Marea urlă. Bolnavii gem.

Cor pentru unul care moare la rezerva 2.

El face solo. Ca la operă.

Vineri

A venit Caton cu medicamentele. Din nou un vaccin Frey. Pe un biet cobai s-a injectat

limfă. Dacă moare cobaiul, e bine pentru mine, că se identifică boala. De o scăpa cobaiul, e rău. E atât de dragălaş cobaiul. N-a spus nimic când l-a injectat. Vreau să scape.

Sâmbătă

O furtună la mare noaptea.

Toate uşile se deschid şi pocnesc.

Toate ferestrele zvâcnesc. Un trăznet zguduie pavilionul. Marea e dezlănţuită. N-am închis ochii toată noaptea. Eram pe o corabie şi a trebuit să dau ajutor la pânze.

Duminică

Duminică la sanatoriu. Surorile fac totul în grabă, ca să scape mai repede. Au liber şi le aşteaptă iubiţii. Doctorul şi personalul se duc la o nuntă turcească. Gheboşii s-au gătit. Au câte-o floare după ureche. A venit Titi şi Madelene în vizită. Mi-au adus lucruri de acasă şi ţigări. Şi prăjituri de la Streit din Iaşi.

Luni

A venit Caton. Trebuie să încep Juadinul. Dar a trecut ziua şi nu mi-a făcut nimeni nici o injecţie. Aici timpul n-are valoare.

La prânz s-a aprins o căldare de benzină la pavilionul copiilor. Cor de răcnete.

Marţi

Prima injecţie de probă cu Juadin...

A urmat întoarcerea acasă, o vară lungă şi fără speranţe, glume pe seama bolii, o limpezire treptată, după aceste nopţi de coşmar de la Agigea, cu dansul morţii, cu dureroasa sensibilizare la tot ce îl înconjură. Veneau să-l vadă prietenii şi, cu toate că vizitele îl oboseau, căuta să fie vesel. O delegaţie de studenţi, în preajma noului an universitar, a venit să-l întrebe dacă primeşte catedra de regie şi actorie. Sava, care ţinea foarte mult la tineri, a zâmbit cu amărăciune: «Dacă mă fac bine, sigur că accept, dar vă sfătuiesc să vă adresaţi lui Maican». Se obişnuise cu ideea dispariţiei, dar suporta cu greu anchilozarea treptată a organismului. Din când în când, meditănd asupra activităţii desfăşurate în teatru, şi-a însemnat într-un registru piesele jucate şi piesele pe care le-a studiat şi intenţiona să le monteze. I-a plăcut Cehov, îl interesa în cea mai mare măsură Shakespeare şi ar fi vrut să pună în scenă *Furtuna* şi *Neguţătorul din Veneţia*. Ținea foarte mult la *Pasărea albastră*. O atracţie deosebită simţea, de asemenea, pentru *Viaţa e vis* de Calderon de la Barca, pentru *Năzdrăvanul de la Soare-Apune* a lui Synge, pentru *Dulcineea* de Gaston Batty şi altele.

- A lăsat vreo însemnare cu privire la opera lui?

- Voia să-mi dicteze ceva, cu o zi înainte de moarte. N-am putut să scriu. Acum îmi pare şi nu-mi pare rău. «Să ştii că mor», îmi zicea. «Nu. Te faci bine. Ai să scrii singur, când te faci bine». N-aş fi putut. Mi s-a părut îngrozitor. Ştiu că ar fi vrut să-şi tipărească piesele. Era vorba despre asta... Altceva, nu-mi dau seama... A suferit îngrozitor. Nu se putea ridica din pat, un picior i se anchilozase. Nu voia să mă amăgesc cu ideea că se va însănătoşi. Avea tulburătoare viziuni optice. Vedea fel de fel de culori, peisaje de mare frumuseţe cromatică. «A, ce culori vād. Nemaipomenit! De ce nu pot să pictez? Vād o splendoare de albastru. Uite, pe peretele din faţă se profilează munţi pe care îi urcă bărbaţi şi femei goi, de o rară frumuseţe».

Ne ţinea de mână şi ne descria imagini pitoreşti... Toate în genul lui... A murit la 26 octombrie 1947, într-o duminică, la ora 7 seara.

Bucureşti, 10 martie 1964

TRAIAN FILIP

DICȚIONAR AL MEMBRILOR SFATULUI ȚĂRII DIN CHIȘINĂU

ALEXANDRU CHIRIAC

SINICLIU Elefterie

Născut la 4 august 1895 în comuna Echimăuți din județul Orhei. Are studii primare, fiind agricultor. În armată, frunțaș. Anul 1917 îl găsește militar în termen la Ecaterinoslav. Pe la sfârșitul lui iulie - începutul lui august, organizează la Ecaterinoslav un Comitet ostășesc moldovenesc a cărui primă ședință are loc sub președinția sa (v. D. Mârza). Mai târziu, sub comanda lui D. Mârza, reușește să aducă în Basarabia bateria de artilerie organizată acolo, formată numai din români basarabeni, încadrându-se în regimentul de artilerie moldovenesc. Din partea acestui regiment, S.E. va saluta, la deschidere, Congresul ostășesc moldovenesc, la care a luat parte între 20 și 25 octombrie 1917.

S.E. este ales deputat în Sfatul Țării din partea județului Orhei, precum și în biroul de organizare a Sfatului.

Începând cu mijlocul lunii decembrie, jafurile, siluirile și fărâdelegile cresc mereu, ca frecvență și intensitate. Drept reacție, județul Cahul se adresează direct Marelui cartier general cerând armată, fie și română. Distrugerea depozitelor de cereale continuă, calea ferată e părăsită de paza rusească. *Gazeta Bessarabskaia Jizni* (Viața Basarabiei) de la Chișinău lansează mii de proclamații împotriva Sfatului Țării, la comanda Frontotdel-ului. Ca urmare, țăranul care zăcea domolit sub disciplina hainei militare în Sinicliu se înfurie, intră în localul tipografiei gazetei, distruge 3000 de proclamații gata făcute împotriva Sfatului Țării și arestează pe toți membrii redacției.

A fost deputat între 21 noiembrie 1917 și 18 februarie 1919. La 27 martie a votat *pentru* unire.

După 1918, a fost deputat în Parlamentul României întregite, a fost președintele Comisiei de expropriere și împroprietărire a județului Orhei și viceprimar al municipiului Chișinău.

Decorații: Ferdinand, Steaua României, Coroana României etc.

Moare în București, în 1979 sau 1980.

SOLTUZ Nicolae

Născut la 21 decembrie 1864, în orașul Soroca. A absolvit Școala județeană din Soroca, fiind portărel șef pe lângă Tribunalul din localitate. Nu a fost membru în nici un partid, pentru Sfatul Țării fiind delegat de către primăriile orașenești.

A fost deputat de la 10 decembrie 1917 până la 27 noiembrie 1918.

Prezent la 27 martie 1918, a votat *pentru* unirea Basarabiei cu Țara.

După unire a fost primar de Soroca, apoi cetățean de onoare al acestui oraș.

Decorații: Sf. Ana, Sf. Stanislav, Vulturul alb (rusești), Coroana României și Steaua României în gr. de ofițer.

STARENCHI Mihail

Născut prin 1880 în Cameneț-Podolsk, Rusia. Are studii secundare, de profesiune funcționar.

De formație politică SR, fracția

minorității naționale ucrainene. Este deputat în Sfatul Țării din partea acestei fracții între 21 nov. 1917 și 29 oct. 1918.

A fost prezent la ședința din 27 martie 1918 și a votat *contra* unirii.

În cadrul Sfatului a fost membru în comisiile: constituțională, declarații și statute, arbitraj, administrativă și din prima comisie agrară.

După 1918, nu se știu prea multe lucruri despre acest deputat. După toată probabilitatea, a avut aproape aceeași soartă ca și Criurucov (v.).

STERE CONSTANTIN

Născut la 1 iunie 1865 în satul Horodiștea din județul Soroca. Numai copilăria a petrecut-o în satul Chiripcău din același județ, nefiind născut în acest sat, cum pretind unele biografii. A urmat un pension german în Chișinău, apoi, tot aici, liceul. După absolvire, este întemnițat pentru ideile și acțiunile sale liberale și condamnat la trei ani de exil în Siberia, în 1888 aflându-se la închisoarea din Tobolsk. După un an se amestecă din nou într-un complot și mai capătă încă trei ani, fiind trimis de la Tobolsk la Crasnoïarsk și Eniseisk. Eliberat în 1892, se înapoiază în satul său și, după câteva luni, într-o noapte de noiembrie, fuge în România, împreună cu soția și copiii.

Stabilit în Iași, se înscrie la Facultatea de litere și filosofie iar mai târziu și la drept. În 1898 - 1899 îl găsim ajutor de primar (liberal) la Iași. În martie 1901 este deputat în Parlamentul român, prima oară. Tot în acest an este numit profesor la catedra de Drept constituțional. În 1906, împreună cu Ibrăileanu și Bujor, editează revista *Viața românească*. devenind rector al Universității ieșene, înființează aici facultățile de Electrotehnică, Chimie aplicată și Agronomie.

Ca formație politică, este un socialist convins, fiind ideologul poporanismului sau social-democrației.

Nu și-a uitat niciodată pământul natal. A

susținut moral și material pe tinerii români basarabeni veniți la studii în România și în special în Iași, a susținut diverse ziare și reviste, care apăreau sau urmau să apară în Basarabia, a înlesnit procurarea tipografiei cu caractere latine și multe, multe altele.

La 20 martie 1918, Incuț și Ciuhureanu pleacă din nou la Iași, dar se înapoiază cu C. Stere. Au urmat multe, multe ședințe, consultări, întrevederi. Cijevski declară că BM îl primește în rândurile sale, iar Incuț va declara că reîntoarcerea mucenicului regimului țarist nu poate fi trecută sub tăcere și propune ca S.C. să fie primit în rândurile deputaților din Sfat. S.C. însuși depune întreaga elocință și, prin autoritatea trecutului său glorios, convertește pe calea cea adevărată mai mulți români basarabeni derutați până atunci de Țăganco ș.a.

La 27 martie 1918, S.C. este primit în aplauze unanime în rândurile deputaților Sfatului Țării: un Român, declarat Român de către autoritățile ruse încă din 1906, declarat născut pe pământul românesc al Basarabiei: «Există zvonuri stăruitoare că gazeta aceasta *Basarabia* este subvenționată de un cerc anumit din București în fruntea căruia stă faimosul profesor român Stere (adică Stere), care, fiind «băstinaș din Basarabia»... 8 august 1906 nr. 137, semnat ispravnic Lazo. Rândurile acestui ispravnic de la începutul secolului nostru, întărite de alte nenumărate mărturii arată, fără putință de tăgadă, originea tot atât de «românească a Basarabenilor ca și a tuturor Românilor din celelalte provincii românești» - va spune de tot atâtea ori profesorul Stere. În ședința în care Sfatul Țării urma să voteze unirea, profesorul Stere a vorbit înălțător Românilor basarabeni, românește, dar s-a adresat și minorităților, vorbindu-le în singura limbă pe care o puteau înțelege toți, rusa.

A fost deputat de la 27 martie 1918 până la 25 noiembrie 1918. A fost președinte al Sfatului de la 2 aprilie 1918 până la 25 noiembrie 1918.

La 27 martie, a votat *pentru* unire.

Opera: *Evoluția individualității și noțiu-*

nea de persoană în drept, Iași, 1897; *Introducere în studiul Dreptului constituțional*, p. I, Iași, 1903; *Note de călătorie în Ardeal*, București, 1914; *România și războiul european*, Iași, 1915; *Politica externă a României* (în colaborare cu P. Carp), 1915; *Discursul lui Take Ionescu*, 1916; *Marele război și politica României*, București, 1918; *În literatură*, Iași, 1921; *Naționalizarea industriei de petrol*, București, 1921; *Un caz de conștiință*, 1921; *Anteproiecte de constituție*, 1922; *Partidul țărănesc din Basarabia*, Iași, 1922; *Documentări și lămuriri politice*, București, 1930; *În preajma revoluției*, roman fluviu în 8 volume, semnat C. Nistrul.

Scârbit de toate uneltirile țesute împotriva sa, aproape uitat chiar de cei din provincia natală, pentru care a luptat atât, scrie *Cazul Stere*, retras lângă Ploiești, la Bucov. Renunțase la cele vreo 40-50 ha teren, drept recompensă națională.

Moare în acest sat de miocardită, la 26 iunie 1936.

SURUCEANU Nicolae

Născut în 1890 la Suruceni județul Lăpușna. În 1917 avea studii secundare fiind ofițer inferior (Școala militară), completate ulterior cu studii superioare (Dreptul).

La începutul lui aprilie 1917, în ședința delegaților moldoveni de la toate unitățile militare din garnizoana Odesa, ținută împreună cu marinarii și studenții moldoveni din această localitate, s-a ales un comitet executiv al PNM, secția din Odesa, sub președinția Cpt Emilian Catelli, compus din 18 membri, printre care și S.N.

La 19 mai, Comitetul ostășesc din Odesa delegă mai mulți ofițeri, printre care și pe S.N. cu însărcinarea de a organiza pe ostașii moldoveni în companii separate, sub comanda unui ofițer moldovean, pentru ca ostașii să învețe mai ușor și mai bine serviciul militar în limba lor maternă.

La 5 iulie 1917, sublocotenentul S.N. pri-

mește, pentru ușurarea muncii sale, următorul certificat: «Praporșcicului Suruceanu i se permite, pentru formarea de secțiuni mobile, să facă alegere de soldați din Reg. 41 de rezervă, dintre cei născuți în Basarabia, răniți cel puțin de două ori...».

La 20 octombrie, este propus deputat pentru Sfatul Țării din partea C.C. Executiv al militarilor moldoveni din Chișinău.

În noaptea de 7 spre 8 ianuarie 1918, face parte din grupul secret al lui I. Pelivan care pleacă la Iași pentru grăbirea ajutorului român, iar la 12 ianuarie va fi în grupul condus de I. Inculeț, care pleacă la Călărași pentru întâmpinarea armatei române.

A fost deputat în Sfatul Țării de la 21 noiembrie 1917 până la 27 noiembrie 1918. În cadrul Sfatului a fost membru în comisiile: constituțională, administrativă, de declarații și statute.

La 27 martie 1918 a votat *pentru* unire.

În 1940 se refugiază în Țară (Iași ?), în 1941 revine în Chișinău, iar în 1944 se refugiază din nou în Țară, la București.

Moare în București în 1968, fiind înmormântat la cimitirul mănăstirii Cernica.

TUDOR Gheorghe (Iorgu)

Născut în 1885 la Stăncăuți județul Bălți.

Are studii secundare, fiind învățător, dar ocupându-se cu gazetăria.

Primele informații despre T.G. sunt din 1906, când poate fi găsit printre colaboratorii publicației *Luminătorul* (v. Gurie Grosu). În 1912 este inițiatorul și redactorul periodicei *Făclia*, iar un an mai târziu se va afla printre colaboratorii gazetei și apoi revistei *Cuvânt moldovenesc*. În 1917 inițiază și redactează ziarul *Soldatul moldovean*, ajutat și cu fondurile puse la dispoziție de Comitetul ostășesc Chișinău, această publicație făcând o intensă propagandă printre ostașii români basarabeni, pe care îi chema să se unească și să răspundă organizatorilor, ofițeri sau subofițeri români basarabeni, veniți să-i reorganizeze în companii separate,

formate numai din Români născuți în Basarabia, și care fuseseră răniți pe front, cel puțin de două ori.

În Congresul ostășesc din 20 octombrie 1917 este propus deputat în Sfatul Țării din partea județului Chișinău, el însuși făcând parte din comitetul ostășesc din Chișinău.

În ședința Sfatului Țării din 16 martie 1918 protestează împotriva intervenției total nejustificate a Ucrainei de a cuprinde între limitele sale anumite zone nordice și sudice ale Basarabiei. T.I. protestează spunând, în concluzie: «cui îi e dragă Ucraina, drum bun peste Nistru». De altfel, împotriva acestei intervenții protestează până și opoziția din Sfat (fracția țărănească, în frunte cu Țăganco).

În cadrul Sfatului Țării a avut următoarele funcții: secretar în comisia constituțională (18 mai - 27 noiembrie 1918), membru în comisia a doua de redactare, membru în comisia de lichidare.

A fost deputat de la 21 noiembrie 1917 până la 27 noiembrie 1918, în ședința solemnă de la 27 martie votând *pentru* unire.

După 1918, a fost consilier municipal și județean și ajutor de primar la Chișinău (1920, 1932-1933), vicepreședinte al Societății scriitorilor, secția Basarabia.

Editează, în afară de *Făclia seriei* și *Soldatul moldovean*, publicațiile: *Generația noastră*, *Pământ și voie*, *Moldova de la Nistru*, *Poetul*, *Pe drumuri noi*, *Itinerar*, la ultima fiind și director.

Pseudonime: Iuriu Iujini, Gh. Stâncă, Iorgu Vârtej.

Opera: *Haiducul*, 1905, *Nopti amoroase*, 1905, *Muza românească*, 1917.

Decorații: Ordinul Steaua României, Coroana României în gr. de ofițer, medalia Regele Ferdinand I, Răsplata muncii.

În 1940, 28 iunie, se refugiază în Țară, după care, în 1941, revine în Basarabia, până în 1944, când se refugiază din nou.

Moare în București..., fiind înmormântat în cimitirul de la Mănăstirea Cernica.

TUDOSE Ion

Ortografiat uneori Tudor Ion, precum și Tudos Ion.

Născut în comuna Hadfieni, județul Bălți, la 1884.

Studii gimnaziale (Școala de subchirurgi militari), fapt care nu l-a împiedicat să fie cot la cot cu țărani - un agricultor țaran.

Formația sa politică a fost SR, făcând totuși parte din fracția BM. Congresul ostășesc de la 20 octombrie 1917 îl propune pentru a face parte din Sfatul Țării din partea județului Cetatea Albă. Este numit, de asemenea, membru în biroul de organizare a Sfatului Țării.

A fost deputat de la 21 noiembrie 1917 până la 27 noiembrie 1918 și membru în comisiile: de decizii și a doua comisie agrară.

La 6 ianuarie 1918 încearcă să discute cu membrii Frontotdel-ului, care masacraseră o parte dintre foștii prizonieri ardeleni în trecere prin gara Chișinău, dar este arestat și scos sub escortă din gară.

La 27 martie, a votat *pentru* unirea Basarabiei cu Patria Mamă, România.

Decorații: Crucea Roșie, Sfânta Ana (rusești), Steaua României, Regele Ferdinand I.

ȚANȚU Vasile

Născut în anul 1885 la Horodiștea, județul Lăpușna. Cursul primar în satul natal și o Școală de agricultură, devenind învățător, precum și o Școală de ofițeri, fiind sublocotenent în rezervă.

La sfârșitul lui iunie 1917, fiind în Iași, într-o unitate rusească, pe frontul român, inițiază, împreună cu alți tineri militari, Comitetul ostășesc de pe frontul român cu sediul în Iași (v. Scobiola), comitet al cărui secretar va fi. În această calitate, la 31 august, semnează, împreună cu A. Scobiola, și expediază o adresă din partea Comitetului ostășesc către Zemstva gubernială în care sugerează ideea - având în vedere că începerea anului școlar se apropie - ca învățătorii

care au cunoștințe solide în limba și literatura română să fie aduși dintre ardelenii și bucovinenii aflați în Rusia, fie în calitate de refugiați, fie ca prizonieri.

În ședințele Adunării delegaților de pe frontul român, care s-au ținut în zilele de 10, 11 și 12 octombrie 1917, în Iași, printre alte hotărâri a fost și aceea ca Ț.V. să fie candidat pentru Constituanta rusă din partea eserilor moldoveni. Aceste alegeri, însă, au fost amânate pentru zilele de 26, 27 și 28 noiembrie, iar Ț.V. a fost propus din nou.

La Congresul ostășesc din 20 octombrie, când V. Cijevski a fost ales președinte, secretari au fost Șt. Holban și Ț.V. În ședința din după amiaza aceleleași zile, Ț.V. se alătură și vorbește la Congres împreună cu întregul grup al separatiștilor (v. A. Moraru). Acest congres a ales un birou care urma să se ocupe de organizarea Sfatului Țării al cărui președinte a fost Ț.V. De asemenea, a fost ales deputat din partea județului Bălți.

Odată cu îmbolnăvirea lui V. Cijevski la începutul lui noiembrie 1917, Cpt D. Bogos ca locțiitor este numit șef al Statului Major, iar adjunct al său devine Ț.V.

În ședința de deschidere a Sfatului Țării, la 21 noiembrie 1917 Ț.V. este unul dintre cei trei vorbitori care au vorbit românește. Restul, Cotoros, Pântea, Cogan, N.E. Grinfeld etc., vorbesc rusește.

La mijlocul lui decembrie, după ce delegatul Trofimov nu reușește să ajungă la Iași la guvernul român pentru a cere ajutorul României, pleacă într-o misiune identică Ț.V., dar și el va fi oprit tot la Socola de către membrii Frontotdel-ului.

La 6 ianuarie 1918, Comandantul garnizoanei Chișinău, Levenzon, aflând de legăturile pe care le avea Ț.V. cu batalionul de ardeleni - unii dintre membrii căruia fuseseră măcelăriți în gara Chișinău, tot prin grija lui Levenzon - l-a pus sub urmărire și pe Ț.V. pentru a fi arestat. Ț.V. reușește să fugă și să se ascundă într-un... coteț de găini, undeva în mahalaua chișinăuană Malina Mică, până la căderea nopții. Pleacă de

acolo, se întâlnește cu Buruiană, împreună cu care ajunge în sfârșit la Iași, pentru a grăbi ajutorul României (v. Buruiană).

La 18 februarie 1918, la deschiderea Universității populare, printre vorbitori este și Ț.V.

A fost deputat de la 21 noiembrie 1917 până la 27 noiembrie 1918. La 27 martie, a votat *pentru* unire. În cadrul Sfatului a fost membru în comisia de arbitraj și în aceea de declarații și statute.

A murit în Basarabia înainte de 1940. În schimb, fiul său, elev încă în acel an, a fost maltratată de NKWD, imediat după 28 iunie.

ȚĂGANCO Vladimir

Născut în 1887, în orașul Chișinău. Are studii superioare făcute la Riga. Este, după unii, arhitect, după alții, inginer. De formație politică SR, este șeful fracției țărănești. Pentru a face parte din Sfatul Țării a fost delegat deputat de către al treilea Congres al țăranilor. A fost deputat de la 22 ianuarie 1918 din partea minorității ruse.

La 12 ianuarie 1918, întorcându-se de la Călărași, I. Inculeț a luat legătura atât cu membrii Frontotdel cât și cu Ț.V., povestindu-le tot ce-i spusese generalul Broșteanu: intrarea armatei în Chișinău este inevitabilă, iar în caz de opoziție sau rezistență, indiferent din partea cui ar fi, bombardare și lupte.

V. Cristi, N. Secară, Țăganco și F.I. Neaga, la 18 ianuarie 1918, sunt delegați să participe la tratativele de pace cu Germania. Delegația nu poate pleca în ianuarie, se revine ca aceasta să plece, pentru aceleași tratative, în martie. Având în vedere însă că, între timp, au survenit pretențiile Ucrainei asupra Basarabiei, sau cel puțin asupra unor părți din Basarabia, plecarea unei delegații din partea Republicii Moldovenești Independente la București ar fi fost o greșeală politică de neiertat. De aceea, Dr. D. Ciuhureanu a luat măsurile necesare pentru ca delegația să nu poată pleca.

La 16 martie 1918, Ț.V. interpelează guvernul condus de Dr. D. Ciuhureanu asupra politicii sale externe, politică pe care o critică aspru. În lipsa lui I. Pelivan, bolnav, răspunde D. Ciuhureanu, care informează Sfatul Țării asupra pretențiilor Ucrainei. Răspunsul cade ca un trăsnet, revoltându-se împotriva unor asemenea pretenții până și opoziția (fracția țărănească), inclusiv Ț.V.

La 26 martie au loc discuții preliminare asupra problemei unirii Basarabiei cu România. Ț.V. se opune spunând că această unire ar putea fi făcută numai sub forma de simplă alianță sau dualism. La 27 martie, aduce un nou argument în favoarea tezei sale...: «Majoritatea dintre noi *nu suntem aleșii poporului*, am nimerit *ocazional* în acest local și deci nu ne putem asuma o sarcină care nu ni s-a încredințat. O asemenea chestiune o poate rezolva numai Constituanta Republicii și, în tot cazul, forma de alianță dintre Basarabia și România ar fi *federația*». Este, de asemenea, de părere să se facă un referendum și, contrazicându-se (spusese doar că «noi nu suntem aleșii poporului»), pretinde că fracția țărănească este singura care exprimă dorințele poporului și care reprezintă *majoritatea adevărată a populației*; de asemenea, că fracția țărănească, apărând neatârnrarea Republicii Moldovenești, consideră posibilă formula unirii popoarelor înfrățite, moldovenesc și român, într-o alianță federativă strânsă. Continuă să rămână pe pozițiile sale, cerând cel puțin vot secret.

În această ședință *s-a abținut* de la vot.

În cadrul Sfatului, a fost președintele Comisiei agrare, între 17 mai și 16 august 1918, membru în Comisia bugetară și în Comisia a doua de redactare.

Cu toate că siguranța Statului român știa că Ț.V., după 1918, continuă să activeze contrar intereselor Statului, Ț.V. a ocupat diverse funcții în aparatul administrativ și chiar de stat. Astfel, în anii 1918 - 1920 a fost șef al Serviciului tehnic la primăria din Chișinău, apoi, în aceeași funcție, între 1931 și 1934. Între anii 1920 și 1929, Ț.V. practică

arhitectura, pentru ca între anii 1929 și 1931 să fie șeful lucrărilor edilitare în Ministerul Lucrărilor Publice din București.

Moare în Chișinău, la 9 octombrie 1934.

VĂLUȚĂ Ion

Născut la 1 mai 1894, în comuna Obreja, județul Bălți. Cursul primar, probabil în satul natal. Liceul nr. 1 (ulterior Liceul B.P. Hasdeu) din Chișinău. Facultatea de Drept la Universitățile din Petrograd și Odesa. În 1917 era student, devenind ulterior notar public.

Pe teren național a activat la Bălți, Bolgrad și Chișinău, organizând societatea studențească «Renașterea»...

La 20 mai 1917, la primul Congres studențesc, care a avut loc la Chișinău, s-a pus problema adoptării programului de bază al PNM: cel organizat de organizația din Odesa sau acela al organizației din Chișinău? Toți vorbitorii, printre care și V.I., opinează pentru programul odesit ca fiind mai democratic, în special cu privire la problema agrară.

Este membru al PNM, ulterior în fracția BM.

Pentru Sfatul Țării a fost delegat de către societățile studențești din Chiev și Odesa pentru locurile destinate moldovenilor de peste Nistru. La deschiderea Sfatului Țării vorbește în numele studenților din Odesa. A fost deputat de la 21 noiembrie 1917 până la 27 noiembrie 1918. Prezent la 27 martie 1918, a votat *pentru* unire.

În cadrul Sfatului a fost membru în comisia școlară. După 1918 a fost membru în Consiliul superior economic, Consiliul de administrație CFR al Casei de Credit Agricol din Basarabia, a fost de cinci ori parlamentar în Parlamentul României Mari, a fost președinte al Camerei de Comerț din Basarabia. A fost trimis în misiune specială de către guvernul Vaida la Varșovia. A fost vicepreședinte al Uniunii Camerelor de Comerț din Industrie din România.

A editat revista *Basarabia Economică*.

Decorații: Ord. Ferdinand în gr. de ofițer, Coroana României în gr. de comandor.

În 1945-1946 a făcut parte din Comisia de stabilire a granițelor între URSS și România, ca șef al translatorilor.

Dintre deputații Sfatului Țării care au locuit în țară, a fost ultimul supraviețuitor.

A închis ochii la 93 de ani, în ziua de 6 martie 1987, în locuința sa din strada Ceikovschi nr. 9, București, fiind înhumat la cimitirul Herăstrău. Inscripția de pe piatra funerară a fost compusă de el însuși, în ziua de 1 mai 1984, chiar în ziua când sărbătorea împlinirea a 90 de ani de viață, comanda acestui mic monument funerar fiind făcută personal de el. Iată textul: (Barele oblice, rând nou, textul în majuscule a fost redat conform originalului de pe piatra funerară).

BASARABIA/

grație autodeterminării popoarelor/

subjugate a fost prima provincie/

care prin SFATUL ȚĂRII a votat/

UNIREA/

în Chișinău la 27 martie 1918 impulsionând/

REÎNTREGIREA NEAMULUI./
GLORIE ȘI RECUNOȘȚINȚĂ
MARTIRILOR/
ȘI LUPTĂTORILOR JERTFIȚI./
«Acest act măreț a fost o picătură/
de rouă căzută pe buzele arse de friguri/
ale României însângerate...»/
(A. Marghiloman, Prim Ministru)/
Această piatră de mormânt inspirată/
de A. Mateevici, poetul suferințelor/
țărănilor, a frumuseții limbii și virtuților/
moldovenilor, îndrăznește să/
rostească al Adevărului Cuvânt/
amintind porunca strămoșească/
«Apărați aprig, cu jurământ/
DEMNITATEA ȘI INTEGRITATEA/
DACO-ROMÂNEASCĂ/
pe-al nostru sfânt Pământ!»/.

În încheiere trebuie spus că, dacă moartea nu i-ar fi răpit atât de timpuriu, în Sfatul Țării ar fi fost cel puțin trei voturi în plus pentru unirea Basarabiei-fiice cu Țara sa mamă, România: Al. Mateevici, Simion Murafa, Andrei Hodoroagea.

FINE

PENTRU O JUSTIȚIE INDEPENDENTĂ

Continuare de la pag. 9

intimidare, șantaj. Orice arestat trebuie să aibă dreptul să fie asistat de un avocat, iar arestarea nu poate dura decât 48 de ore, cu o eventuală prelungire de alte 48 de ore, dată excepțional de judecătorul de instrucție.

Trebuie să se agraveze pedepsele pentru abuzurile jandarmilor și polițiștilor în anchete.

Avocații

În trecut se considera că și magistrații și avocații exercită un sacerdoțiu, un oficiu sfânt rezervat elitelor, pentru distribuirea justiției. Această considerație nu mai e valabilă astăzi nicăieri. Au devenit profesioniști.

Înainte de năvălirea barbarilor din 1944, noi am avut un corp de avocați, magistrați și profesori universitari ce putea face cinste oricărei țări civilizate, și ca pregătire juridică, și ca talent și ca probitate și moralitate. Majoritatea au pierit, în frunte cu

Istrate Micescu, în temnițele comuniste și zac în gropi comune, fără cruce, la Aiud, Jilava, Pitești și în alte orașe pângărite de sălbateci. Ar fi de dorit ca la inițiativa unui Comitet de magistrați, avocați profesori universitari să se întreprindă o serie de lucrări asupra: judecătorilor celebri ai României, a avocaților și profesorilor lor, și o colecție a proceselor celebre din 1944 până astăzi.

În ceea ce privește organizarea Corpului de avocați, trebuie repusă în vigoare Legea de organizare respectivă. Un Barou liber, pe lângă fiecare Curte de apel și Uniunea generală a avocaților pe întreaga țară. Independența și libertatea totală a avocaților trebuie restabilită, spre onoarea lor, a justiției și a țării.

NICOLAE BACIU

Fost avocat în Baroul de Ilfov

Entropie și bioeconomie

- Interviu cu Prof. M.C. Demetrescu

Profesorul M.C. Demetrescu, reprezentant de seamă al științelor economice românești, activ și întreprinzător, cu mult interes pentru ultimele noutăți, se află în Italia pentru a participa la prima Conferință internațională a E.A.B.S. Cu ocazia unei vizite la redacție, l-am rugat să vorbească despre preocupările științifice ale acestei asociații.

- *Domnule Profesor, vă rugăm să explicați ce este E.A.B.S. și ce scopuri are.*

- E.A.B.S. este sigla pentru «European Association for Bioeconomic Studies», care înseamnă «Asociația Europeană de Studii Bioeconomice». Aceasta a fost creată la Veneția, de un grup de specialiști aderenți la noua concepție economică a profesorului Nicolae Georgescu-Roegen din Statele Unite, care a revoluționat gândirea tradițională economică în care natura nu își găsește locul, cu toate că viața planetei noastre este condiționată de entropie, a doua lege a termodinamicii. Președinte de onoare este prof. N. Georgescu-Roegen, președinte activ este prof. J.C. Drăgan, iar din comitetul de conducere fac parte trei vicepreședinți: prof. R. Molesti (Italia), prof. E.K. Seifert (Germania) și M.C. Demetrescu (România).

E.A.B.S. își propune să dezvolte cercetări de bioeconomie în vederea fundamentării termodinamice a științei economice. Asta înseamnă, pe scurt, că știința economică trebuie rescrisă, fiindcă industrializarea modernă accelerată nu ține seamă de caracterul limitat al bogățiilor subsolului, atât al hidrocarburilor, cât și al tuturor mineralelor. Termodinamica dictează o ireversibilă degradare a mediului ambiant al omului, mergând chiar până la nimicirea a numeroase specii de plante și animale.

- *Dați un exemplu mai concret.*

- Pot să dau multe exemple, dar ele sunt binecunoscute din programele ecologiștilor.

Poate e mai bine să arăt ce este entropia. Tendința care domină universul fizic este că soarele cedează continuu din căldura lui, dar niciodată, în modul cel mai absolut, nu primește căldură. Și pe pământ, empiric, constatăm că energia termică trece întotdeauna de la un corp cald în mediul înconjurător și niciodată invers. Această lege ireversibilă și irevocabilă se aplică și materiei, pentru că prin fricțiune materia se disipează dintr-o stare de organizare, într-o stare de dezorganizare (cauciucul se roade, pantofii de uzează etc.), adică se pierde. Se pierde e un fel de a vorbi, pentru că energia (și materia) nu se pierde, rămâne mereu aceeași, dar cantitatea disponibilă pentru utilizări se micșorează continuu, crescând mereu partea din energie care nu este utilizabilă. O bucată de cărbune, dacă rămâne sub pământ, în milioane de ani se va dezorganiza, transformându-se în pulbere, praf. Omul extrage cărbunele și prin ardere îi scoate în câteva minute energia utilizabilă și va rămâne numai praf, cenușă și poluare. Acesta este rezultatul procesului industrial: accelerarea entropiei, dar nu numai captarea energiei utilizabile, ci și producerea reziduurilor respective, care degradează natura.

- *Pe ce căi intenționați să îndepliniți misiunea pe care v-ați ales-o?*

- Vedeți, mișcarea ecologistă este foarte puternică pretutindeni, dar mai ales în țările dezvoltate. Până acum însă ecologismul nu a avut fundamente teoretice. Acest lucru îl face paradigma bioeconomică a lui N. Georgescu-Roegen. El arată că procesul economic trebuie văzut ca un proces de creștere a entropiei. Întrucât entropia este o lege a naturii și a vieții organice, a biologiei, știința economică trebuie integrată în această vastă perspectivă de bioeconomie, adică de dominația termodinamicii asupra totalității proceselor vieții.

În acest scop al restructurării gândirii economice ne propunem să atragem atenția asupra importanței pe care trebuie s-o capete primatul ecologic. Economiiștii, fizicienii, sociologii, antropologii trebuie să devină niște misionari ai cauzei ecologiste. Bineînțeles că nimeni nu poate opri înaintarea entropiei ca proces de degradare și deteriorare a resurselor planetei.

- *Atunci ce trebuie făcut?*

- Trebuie suprimate excesele de industrializare și de consum. Fiecare nou automobil, toate formele de modă (care de fapt este ceva irațional din moment ce după câteva luni renunțăm la ea), fabricarea de arme, producerea a nenumărate bunuri noi etc. sărăcesc rezervele planetei, împiedică generațiile viitoare să mai aibă instrumentele necesare, precum și accesul la produsele de bază, pe care astăzi le risipim. Deci, nu putem împiedica entropia, dar o putem încetini, astfel ca viața să fie mai curată și mai frumoasă, nu numai pentru noi, dar și pentru urmașii noștri.

- *Ce temă a avut conferința internațională de la Roma?*

- Tema primei Conferințe internaționale a E.A.B.S. ținută la Roma între 28 și 30 noiembrie 1991, la sediul Fundației Europene Drăgan, a fost «Entropia și bioeconomia». Au participat savanți din Europa, Japonia, India, Noua Zeelandă, Statele Unite și Canada, care au discutat probleme de epistemologie a științelor sub aspectul tendințelor recente, interdisciplinaritatea dintre științele naturii și științele sociale, impactul tehnologiilor asupra vieții social-economice și ecologice, precum și relațiile dintre bioeconomie și economia ecologică.

- *Ce idei au fost subliniate îndeosebi?*

- Principalele idei au fost legate de direcțiile de dezvoltare ale bioeconomiei. S-au definit bazele etimologice, adică temeiurile de validare științifică a cunoașterii în acest domeniu, reformulându-se esența acestei noi științe care aparține post-modernismului. Caracteristica post-modernismului aplicat în bioeconomie este eclecticismul în sensul reluării temelor fundamentale ale tradiției gândirii științifice și interdisciplinarității în plasarea acestui nou domeniu.

Un celebru economist de la Cambridge, R. Goodwin, a prezentat similaritățile teoriei haosului cu analizele matematice ale ciclurilor economice. Profesorul S. Lombardini, președintele Asociației economiștilor din Italia, ca și prof. J.C. Drăgan, președintele E.A.B.S., și alți oratori, au subliniat valoarea operei profesorului N. Georgescu-Roegen. Contribuții foarte valoroase au adus profesorii: J. Grinevald de la Geneva, M. O'Connor din Noua Zeelandă, Folke Günther din Suedia în legătură cu situarea

bioeconomiei între științele moderne. În ceea ce privește legătura dintre entropie și alte discipline trebuie menționate comunicările făcute de profesorii A. Roncaglia de la Universitatea din Roma, Petrer Kafka de la Institutul Max Planck pentru astrofizică din Germania, Mario Giampietro de la Institutul Nazional pentru Nutriție din Roma, Tadeusz Przybylski de la Institutul de Dendrologie din Polonia și alții. Impactul tehnologiilor asupra vieții social economice și ecologice a fost luat în dezbateri de experții A. Heertje de la Universitatea din Amsterdam, K. Chopra din India, K. Dopfer din Elveția și U. Witt din Germania. Contribuții foarte importante privind relațiile dintre bioeconomie și știința economiei ecologice au adus binecunoscutele personalități europene: G. Strassert, J. Krabbe, R. Huetting.

- *În calitate de vicepreședinte și co-organizator sunteți mulțumit de rezultatele acestei conferințe internaționale a E.A.B.S.?*

- Întreaga audiență și-a manifestat adevărată pasiune la ideile conferinței, pe care a considerat-o, fără excepție, drept un mare succes științific deschizător de drumuri pentru progresul gândirii bioeconomice. Numeroși participanți s-au angajat să acționeze concret în forme organizate pentru promovarea noii științe în lumea contemporană.

- *Ce proiecte de viitor are E.A.B.S.?*

- Cu sprijinul Fundației Europene Drăgan se vor publica actele acestei conferințe; s-a creat, la Roma, un centru pentru arhivarea tuturor contribuțiilor științifice ale lui N. Georgescu-Roegen, s-a hotărât publicarea unui volum omagial cuprinzând studii dedicate teoriilor sale și mărturisiri ale unor renumiți oameni de știință din lume privind personalitatea acestui pionier al bioeconomiei.

- *Se vor mai organiza alte conferințe ale E.A.B.S.?*

- S-a hotărât ca următoarea conferință internațională a E.A.B.S. să aibă loc tot la Roma, în anul 1993.

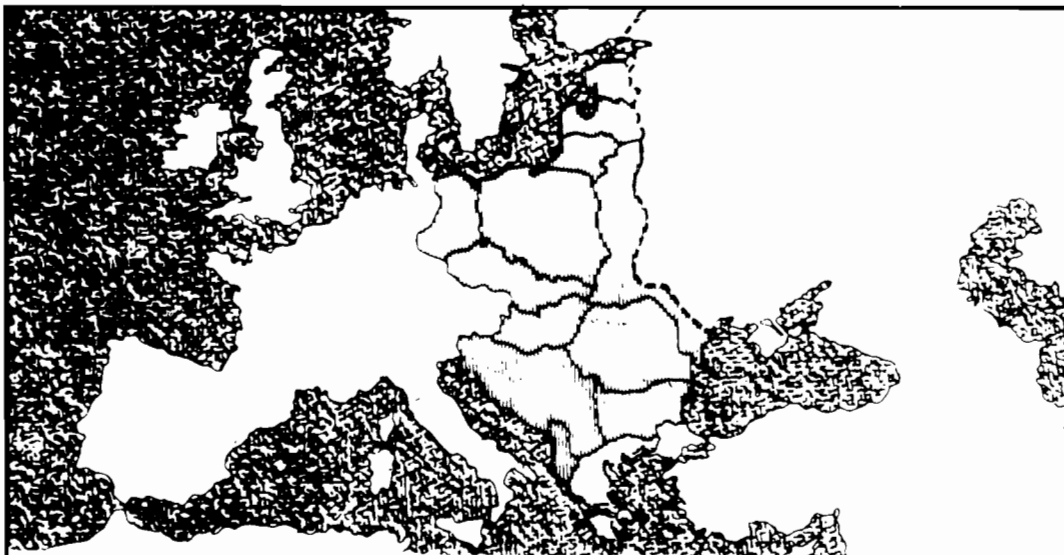
- *Vă mulțumesc că ne-ați dedicat o parte din prețiosul dv timp și dorim dv și tuturor colaboratorilor Asociației de Studii Bioeconomice deplin succes în realizarea idealurilor propuse, spre binele generațiilor viitoare.*

T. V. BĂDESCU

**CUPRINSUL REVISTEI
EUROPA ȘI NEAMUL ROMÂNESC
Pe anul 1991**

ANRA,	
- Romanitate și românitare	n. 232, p. 4
ANTONESCU, Mihai,	
- Drumurile	nr. 225, p. 7
BACIU, Av. Nicolae,	
- De la Constituția stalinistă la o constituție democrată	nr. 225, p. 9
- O nouă ordine mondială?	nr. 227, p. 2; nr. 228, p. 17
- Pentru o justiție independentă, cinstită, românească	nr. 234, p. 3
BARBA, Vasile,	
- Die Aromunen ein Volk, das niemand kannte	nr. 232, p. 11
BĂDESCU, T.V.,	
- Unesco di Milano un Centro attivo (intervista a G. Saporetti)	nr. 226, p. 16
- Entropie și bioeconomie (Interviu cu M.C. Demetrescu)	nr. 234, p. 24
BĂDICEL, Constanța,	
- Țara Moșilor, vatră de cultură traco-daco-românească	nr. 226, p. 11; nr. 227, p. 10
- Să ne ținem de neam	nr. 233, p. 13
CĂPĂȚĂNĂ, Octavian,	
- Astra și Matia	nr. 232, p. 6
CHIRIȚĂ, Ionel,	
- Basarabia se îndreaptă spre independență	nr. 232, p. 17
CHIRIAC, Alexandru,	
- Dicționar al membrilor Sfatului Țării din Chișinău	nr. 223, p. 20; nr. 224, p. 20; nr. 225, p. 20; nr. 226, p. 19; nr. 227, p. 19; nr. 231, p. 25; nr. 232, p. 20; nr. 233, p. 18; nr. 234, p. 17
CODREANU, Theodor,	
- Ignorarea literaturii basarabene	nr. 233, p. 3
DEMETRESCU, M.C.,	
- Entropie și bioeconomie (Interviu luat de T.V. Bădescu)	nr. 24, p. 24
DRĂGAN, J.C.,	
- Tânărul Eminescu în fața istoriei	nr. 224, p. 7
- Venezia (de M. Eminescu, traducere în italiană)	nr. 226, p. 4
- Munții văzuți din câmpie (Interviu luat de Traian Filip)	supl. nr. 231, p. 1
ELEANCU, Constantin,	
- La grande svolta di Brancusi	nr. 224, p. 4
EMINESCU, M.,	
- Venezia (Trad. it. J.C. Drăgan)	n5. 226, p. 4
EUROPAEUS,	
- Republica regalistă	nr. 223, p. 2
- Moldova independentă își alege președintele	nr. 234, p. 1
FILIP, Traian,	
- Adio iubiri de altădată (Interviu cu Al. Căprariu)	nr. 228, p. 20
- Munții văzuți din câmpie (Interviu cu J.C. Drăgan)	supl. nr. 231, p. 1
- Psihologia florilor (despre Ion Sava)	nr. 233, p. 9; nr. 234, p. 10
HERAUD, Guy,	
Les minorités nationales en Europe Centrale et Orientale	nr. 229-230, p. 4
L.S.,	
- Proclamația celei de a doua Mari Adunări Naționale de la Chișinău	nr. 225, p. 23
MICHAEL-TITUS, C.,	
- Democrația de azi și cerințele moderne	nr. 223, p. 3

- Democrația astăzi	nr. 224, p. 1
- România, Românie...	nr. 225, p. 1
- Ecouri din afară	nr. 226, p. 1
- Românii și Uniunea Sovietică sau ne-sovietică	nr. 227, p. 1
- O coaliție, dar...	nr. 227, p. 7
- Dreptatea nedreaptă	nr. 229-230, p. 1
- Regards sur l'Europe d'aujourd'hui. Pour entrevoir celle de demain	nr. 229-230, p. 14
- Ce mai rămâne... Speranță în miracolul românesc	nr. 231, p. 1
- România Mare în suflele și aspirații	nr. 232, p. 3
NICULESCU, Radu,	
- Pentru o sinteză a Dreptului românesc nescris	nr. 223, p. 10
NITREANU, Nicolae P.,	
- Populația Basarabiei așteaptă	nr. 227, p. 14
PORDEA, G.A.,	
- Minoritățile etnice în noua ordine mondială	nr. 226, p. 5
- Aspecte transilvane din România interbelică. I. Minoritățile în Ardealul de după unire	nr. 228, p. 1
- Ardelenii în viața politică a României întregite	nr. 231, p. 5
- Un pas greșit	nr. 232, p. 1
- Decalog pentru uzul minoritarilor din România	nr. 232, p. 8
RADU, Virgil,	
- Monetărie în ghetou	nr. 224, p. 17
- Ștefan Ludwig Roth, un sas fără egal	nr. 225, p. 17
REDAȚIA,	
- Spre un periculos război?	nr. 223, p. 1
- Rapport profondément européen	nr. 229-230, p. 4
- Antenele Fundației Europene Drăgan de la Dealul Viilor-Lugoj și Păun - Iași	nr. 232, p. 23
- Eroul Necunoscut s-a întors la București	nr. 234, p. 2
REDNEV, Manase,	
- Eveniment românesc la New York	nr. 224, p. 3
ROMAN, Viorel,	
- Democrația românească 1991	nr. 227, p. 6
- Ocuparea Budapestei de către armata română în 1919...	nr. 231, p. 23
SAPORETTI, G.,	
- Unesco di Milano un Centro attivo (intervista a T.V. Badescu)	nr. 226, p. 16
- A Milano, chiusura corsi Golden Age University	nr. 229-230, p. 19
SÂNGEORZAN, Zaharia,	
- L'Italia, simbolo della latinità della Romania	nr. 223, p. 13
- Viață și destin	nr. 224, p. 9
SLAMA-CAZACU, Tatiana,	
- Încercare de integrare a limbii române printre limbile slave	nr. 232, p. 9
SPĂNU, Alexandru,	
- Ștefan Odobleja	nr. 226, p. 7
UNGHEANU, Mihai,	
- Sub șocul evidenței. Raportul Covasna-Harghita	nr. 233, p. 4
VETIȘANU, Vasile,	
- Vasile Pârvan, un reformator al gândului	nr. 223, p. 6
VIERU, Grigore,	
- 13 strofe despre mancuți	nr. 225, p. 8
ZAMFIRESCU, Dan,	
- Omul celui de al III-lea război mondial	nr. 225, p. 4
- România în Europa de azi și Europa României de mâine	nr. 233, p. 1

Moscova, 9 Octombrie 1944

"Momentul era potrivit pentru a trata, așa că am spus: "Să aranjăm treburile noastre în Balcani. Armatele voastre sunt în România și în Bulgaria. Noi avem acolo interese, misiuni, agenți. Între noi nu trebuie să existe neînțelegeri pentru lucruri mărunte.

Cât privește Anglia și Rusia, ați fi de acord - l-am întrebat pe Stalin - ca voi să aveți o dominație de 90% asupra României, noi să avem 90% în Grecia și "fifty-fifty" cu voi în Jugoslavia?" În timp ce se traduceau cele de mai sus, am scris pe o jumătate de foaie de hârtie:

România: Rusia ia 90%; ceilalți iau 10%

Grecia Marea Britanie (de acord cu Statele Unite) ia 90%; Rusia ia 10%

Jugoslavia și Ungaria: 50% - 50%

Bulgaria: Rusia ia 75%; ceilalți 25%

Winston Churchill

"Cel de al doilea război mondial"

- Memorii

SUMARUL

Europaes, <i>Moldova Independentă își alege președintele</i>	1
Redacția, <i>Eroul Necunoscut s-a întors la București</i>	2
Nicolae Baci, <i>Pentru o justiție independentă, cinstită, românească</i>	3
Traian Filip, <i>Psihologia florilor (Continuare din numărul precedent)</i>	10
Alexandru Chiriac, <i>Dicționar al membrilor Sfatului Țării din Chișinău (Fine)</i>	17
T. V. Bădescu, <i>Entropie și bioeconomie - Interviu cu M. C. Demetrescu</i>	24
<i>Cuprinsul revistei Europa și Neamul Românesc pe anul 1991</i>	26